

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس چهارشنبه سی ام فروردین ماه ۱۳۱۲ هـ (۲۳ ذی حجه ۱۳۵۱)

فهرست مذاکرات

۱ (تصویب صورت مجلس)	۵ (طرح و تصویب پروگرام دولت)
۲ (اعلام نتیجه انتخاب کمیسیونهای منتخبه از شعب)	۶ (تقدیم لایحه قانونی بودجه کل ۱۳۱۲ از طرف آقای وزیر مالیه)
۳ (اجرای مراسم تظیف از طرف عده از نمایندگان)	۷ (موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه)
۴ (تصویب دو فقره اعتبارنامه)	

(مجلس دو ساعت و ربع قبل از ظهر برپاست آقای دادگر تشکیلی کردید)

صورت مجلس روز قبل را آقای مؤید احمدی (منشی) قرائت نمودند هـ هـ

[۱ - تصویب صورت مجلس]

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست ؟ (گفته شد خیر) صورت مجلس تصویب شد. اینرا فراموش کردم عرض کنم که آقای رئیس الوزراء مرا متذکر کردند که در صورت مجلس آقای فرخرا کفیل اداره صنعت و فلاحت معرفی کرده اند و حال آنکه رئیس اداره فلاحت و صنعت هستند.

[۲ - اعلام اسامی اعضاء کمیسیونهای بودجه و محاسبات و عرایض و مهتکرات منتخبه از شعب]

رئیس - چون موافق گفته آقای وزیر مالیه لایحه بودجه را تقدیم مجلس میکنند و ضرور است که کمیسیون بودجه قبلاً شناخته شده باشد و بنده باید اعلام کنم این است که اعلام میکنم و همچنین چند کمیسیون دیگر کمیسیون بودجه منتخبه از شعب متفرعه ۲۴ اقدامات

۱۳۱۱ تاریخ انتخاب ۲۶ فروردین ۱۳۱۲

شعبه اول - آقایان: دکتر طاهری - فهمی - جمشیدی
شعبه دوم - آقایان: رهنما - اسکندی - امیر تیمور.
شعبه سوم - آقایان: جهانشاهی - شرفی - دکتر سیدی
شعبه چهارم - آقایان: دشتی - دکتر احتشام - دکتر ملک زاده

شعبه پنجم - آقایان: ملک مدنی - افشار - تقی الاسلامی
شعبه ششم - آقایان: طباطبائی دیا - عراقی - ایزدی

رئیس - جماعتی به بنده يك شرحی نوشته اند که در دوسیه موجود است و شاید یکی دو نفر از رفقا هم بخواهند نسبت یکی دو نفر از اعضاء کمیسیون محترم بودجه یعنی راجع به آقایان اعتبار و امیر تیمور حرف بزنند ولی همانطور که سابقه دارید کمتر در امور بدون

هـ هـ عین مذاکرات مشروح ششمین جلسه از دوره نهم تقنینیه (مطابق قانون داند ۱۳۰۵)

دائرة تند رئیس و تحریر صورت مجلس

هـ هـ اسامی غائبین جلسه قبل که ضمن صورت مجلس خوانده شد.

غائبین بی اجازه - آقایان: حاج میرزا حسن خان اسفندیاری - طباطبائی و کیلی - حیدری - طباطبائی بروجردی - دبیر - برای شریعت زاده - مدلل - سکوند

دیرآمدگان بی اجازه - آقایان: مرضی قلیخان بیات - دکتر ادم - یونس آقا و هابیزاده - کورس - فراگوزلو - مسعود آبی

مطالبه قضائی بیکم مقتضی است این قضیه را تعیب نکند و در مجلس صحبت فرماید اجازه بفرماید بنده در خارج این قضیه را اصلاح بیکم اگر امکان یافت آنوقت ببجلس می آوریم (صحیح است) (اعتبار - بنده اجازه میخواهم) فعلاً مقتضی است چیزی فرماید اعتبار - اجازه بفرماید

رئیس - بفرماید اعتبار - عرض کنم بطوریکه مقام محترم ریاست فرمودند بنده باین ترتیبی که فرمودند که قضیه در خارج صحبت شود و حل خواهند فرمود و این هم وظیفه شخص محترم رئیس مجلس است که در اینجور قضایا که ملاحظه میفرمایند برخلاف نظامنامه عملی شده و حمایت نظامنامه بعهده ایشان است و حالاهم این وعده را میفرمایند لهذا بنده از عرض مطالبی که در این قسمت لازم میدانم بمرض برسانم خودداری بیکم و البته این موضوع را حضرت آقای رئیس هم بطور در قسمت سوم مردد تلقی خواهند فرمود تا وقتی که در مجلس تحقیقات بفرمایند و روی این مسئله مطابق نظامنامه تصمیم بگیرند و در صورتی که مداخله فرمودند در خارج موفق نشوند آنوقت اجازه خواهم خواست که مطالب را عرض کنم.

رئیس - خوب سایر آقایان هم که بخواهند در این موضوع حرف بزنند دیگر موضوع ندارد (صحیح است)

کمیسیون محاسبات مجلس:

- منتخبه از شعب مقرر ۲۴ اسفندماه ۱۳۱۱
- تاریخ انتخاب ۲۶ فروردین ماه ۱۳۱۲
- شعبه اول - آقای دکتر قزلباش
- شعبه دوم - آقای فرشی
- شعبه سوم - آقای لاریجانی
- شعبه چهارم - آقای مسعودی خراسانی
- شعبه پنجم - آقای شاهرودی
- شعبه ششم - آقای میرزا بانس
- کمیسیون عراضی و مرخصی:
- شعبه اول - آقای طالبی خان
- شعبه دوم - آقای باستانی
- شعبه سوم - آقای حاج غلامحسین ملک

- شعبه چهارم - آقای فتحعلی خان پختیار
- شعبه پنجم - آقای پات ماکو
- شعبه ششم - آقای منصف
- کمیسیون مبتکران:
- شعبه اول - آقای پنگدار
- شعبه دوم - آقای امیر ابراهیمی
- شعبه سوم - آقای شیرازی
- شعبه چهارم - آقای محمد آخوند
- شعبه پنجم - آقای سلطانی شیخ الاسلامی
- شعبه ششم - آقای پناهی

۳- اجرای مراسم تجلیف از طرف علماء از آقایان نمایندگان (در این موقع حضار با احترام ورود کلام الله مجید قیام نموده و آقایان ذیل در حضور قرآن مجید مطابق اصل ۱۱ قانون اساسی قسم یاد نموده و قسم نامه را نیز امضاء نمودند)

آقایان: ملک مدنی - احتشام زاده - کازرویان / جمشیدی - تربت - عراقی - اعظم زنگنه - ملک زاده آملی / مجدذیالی - انامی - رهبری - دکتر لقمان ادهم.

۴- تصویب دو فقره اعتبارنامه

(آقای احتشام زاده خبر شعبه اول راجع با انتخابات خوی و نمایندگی آقای حاج محمد رضا پارسا را قرائت نمودند) خبر شعبه:

در تاریخ اول بهمن ماه ۱۳۱۱ انجمن نظارت مرکزی انتخابات حوزه خوی مطابق ماده ۱۴ قانون انتخابات تشکیل و پس از نشر اعلان انتخابات از تاریخ ۲۹ بهمن ماه ناشش روز در حوزه مرکزی و حوزه های فرعی اخذ رای شده و در نتیجه استخراج آراء آقای حاج محمد رضا پارسا با ۱۸۳۱۸ رأی نمایندگی دوره نهم انتخاب شده اند و هیچگونه شکایتی هم نرسیده است شعبه اول بدو سبب انتخابات خوی رسیدگی نموده صحت جریان انتخابات و نمایندگی آقای حاج محمد رضا پارسا را تصدیق مینماید

رئیس - آقایانیکه با صحت انتخاب آقای پارسا موافقت دارند قیام فرمایند. (اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد. خبر دیگر شعبه

در تاریخ اول بهمن ماه ۱۳۱۱ انجمن نظارت مرکزی انتخابات حوزه خوی مطابق ماده ۱۴ قانون انتخابات تشکیل و پس از نشر اعلان انتخابات از تاریخ ۲۹ بهمن ماه ناشش روز در حوزه مرکزی و حوزه های فرعی اخذ رای شده و در نتیجه استخراج آراء آقای حمدالله خان پات ماکو با ۱۷۸۸۷ رأی نمایندگی دوره نهم انتخاب شده اند و هیچگونه شکایتی هم نرسیده است شعبه اول بدو سبب انتخابات خوی رسیدگی نموده صحت جریان انتخابات و نمایندگی آقای حمدالله خان پات ماکورا تصدیق مینماید.

رئیس - موافقین با صحت جریان انتخاب آقای بیات ماکو قیام فرمایند (اغلب برخاستند) تصویب شد.

۵- طرح و تصویب پروگرام دولت

رئیس - پروگرام مطرح است. قرائت میشود: (پروگرام بشرح آتی قرائت شد) ساحت محترم مجلس شورای ملی

بیات مقدسه اعلی حضرت اقدس شاهنشاهی روحنا فداه در تکمیل وجبات ترقی و سعادت مملکت در ضمن خطابه مبارکانه در موقع افتتاح مجلس نهم بسمع نمایندگان محترم رسیده و رؤس مسائل که باید نصب الدین متصدیان امور باشد مشخص گردیده است.

هیئت وزراء که در این موقع بمجلس شورای ملی معرفی میشود سعی در متابعت از مقاصد عالیله ذات اقدس همایونی را وظیفه حتمی خود شمرده و مواد ذیل را که اصول و نکات بر چفته پروگرام اقداماتی است که از طرف دولت در این دوره باید بعمل آید پیشنهاد مجلس شورای ملی مینماید:

سیاست خارجی دولت همواره مبنی بر تشدید مناسبات دوستانه با دول متعابه میباشد و در این باب بهترین وسیله

راصیبات منافع دولت و ملت و استوار بودن روابط ملل را بر اساس تساوی حقوق و احترام متقابل شرط لازم میدانند.

بهبودی اوضاع اقتصادی مملکت گامکان عمل توجه کامل است. برای حصول این مقصود مساعی که در تأسیس انواع کارخانجات از قبیل قند و ریزی و ریسمان قالی و پارچه بافی و سببمان سازی بعمل آمده تعقیب خواهد شد و بملاوه از تشویق اتباع وطن در تشکیل شرکتهای و اهتمام در اینکه حوائج مملکتی را در داخله و بوسائل ملی فراهم آورند فروگذار نخواهد شد در از دیاد صادرات مملکتی و توازن و تعادل آنها با واردات مراقبت تام بعمل خواهد آمد و در جلوگیری از معاملات فحشاق و ناهشروع بیش از پیش کوشش خواهد شد برای ترقی فلاحات تقسیم از اراضی خالصه بین زارعین و بجزیران انداختن معاملات بانک فلاحی و فراهم ساختن وسائل توسعه عمولات و بهبودی آنها و تبدیل بعضی به بعضی دیگر که مفیدتر باشند در نظر است.

در استفاده از منابع ثروت طبیعی مملکت مسئله استخراج معادن عمل توجه خاص خواهد شد. برای تکمیل ساختمان طرق و تسریع انجام راه آهن وسایل مؤثر اتخاذ خواهد گردید.

در ایجاد وسائل برای بهبودی اوضاع صحتی مملکت و توسعه معارف و تکمیل مؤسسات مربوطه بانها مساعی تام بعمل خواهد آمد.

بدیهی است در کلیه این مسائل از جهت وضع قوانین مساعدت و معاضدت های لازمه میبذول و در تصویب این پروگرام پیشنهادی اعتماد خود را در باره دولت ایران خواهند فرمود.

رئیس - آقای رهنما

رهنما - یکی از موافقین برای هیئت محترم از یک طرف و نمایندگان مجلس از طرف دیگر فرست بدست می آید که با هم تبادل نظر بکنند در مسائل و از نظریات یکدیگر مسوق شوند موقع طرح پروگرام دولت است پروگرام دولت و طرح پروگرام دولت در مجلس بمنزله تانها و

فدائی است که از طرف دولت میشود برای اینکه نمایندگان در موضوع پرگرامی که مطرح شده است بحث بکنند و با نوانی نظر هم دیگر قدمهایی که چسرفه و صلاح منکلت و مردم باشد بردارند مخصوصاً در عصر و دوره که ما زندگی میکنیم ترتیبات پارلمانی یعنی جریانات و مقابله که پارلمان با دولت در قضا می کند باندازه این همسکاری صمیمانه صادفانه و از روی اساس است که حقیقتاً هیچ با ادوار سابق یعنی ده یا نوزده سال پیش قابل مقایسه نیست. در ادوار سابق دولتی وقتی بمجلس می آمد در مجلس يك اقلیت های مهاجم زنده حمله کنند اشکال تراش اعتراض کنی بود در مقابل دولت و هیچ این کار را نمی کردند که باید برای دولت تهیلاتی فراهم بکنند و از طرف دیگر هم دولت بآن عده اقلیت یا يك نظر دیگری نگاه میکرد امروز این صحبت ها نسبت وقتی دولتی بمجلس می آید مجلس شورای ملی با يك نظر يك و صادفانه وارد مراحل می شود و بحث میکند و اگر از این بحث دریغ کنند از وظیفه خودش غفلت کرده پرگرام یعنی آمال يك دولتی که میخواهد کار کند آمال يك دولتی که در نظر دارد در مسائل اقتصادی مالی در مسائل اخلاقی قدم هائی بر دارد این پرگرام بایستی يك فدری از جنبه کلی خارج شود پرگرام با نطق افتتاحیه اعلا حضرت فرقی که دارد این است که نطق افتتاحیه اعلا حضرت همایونی عبارت است از يك مبادی کلی که بطور کلی تذکر داده میشود ولی پرگرام دولت باید عبارت باشد از نقشه و طرز انجام آن نظریه پرگرام بطور کلی وقتی کلی شود بطوریکه ما نگاه میکنیم در تمام مراحل نه خود دولت میدانند که چه نحو عملی میخواهد بکنند و نه نمایندگان پارلمان مثلاً پرگرام دولت را بگیریم در نظر یکی از دول همسایه آنها يك نقشه و سائله اقتصادی دارند نقشه پنجسائله اقتصادی را هیچوقت این شکلی نمیگویند که بهبودی اوضاع اقتصادی مثلاً می گویند نقشه اقتصادی ما اینطور است که سدی فلان مقدار بمحصول نغمان اضافه کنیم یعنی سالی این مقدار

چهار قران که تفاوت بین محصولی که اینجا تهیه می شود با آنکه از بلژیک میاید بسرحد خیلی زیاد است با اینکه البته پوشیده نسبت بر آفایان که تحمل مخارج در قسمت حمل و نقل از بلژیک تا سرحد خیلی زیاد است این تفاوت قیمت برای چه پیدا شده است و آیا در نظر گرفته اند که این را تنزل بدهند یا يك شکلی بیان کنید که ما فاتح شویم که بالاخره بدانیم ما چرا در اینجا بکمن قدر را هفت قران و کسری تهیه میکنیم و بکمن قدر را از بلژیک میاورند بسرحد ما سه قران و کسری و در اینجا هم اول بنده احتمال دادم از حیث رقابت باشد ولی مؤسسهائی که در بلژیک هست نمیدانم شاید هم باشد گمان نمیکنم برای رقابت باشد که قدر خودش را بیارود در سرحد ما سه قران بفروشد و ما نتوانیم این را سه قران درست کنیم این رقابت نیست قطعا مندی در کار دارد و يك طرز عملی دارد که برای او آفندر تمام میشود و مانعاید طرز کارمان شکلی باشد که نفس باشد حالا مربوط است به چقدر کاری با مقدار قدری که در چقدر پیدا میشود که پیش ما کمتر است پیش آنها بیشتر در هر صورت بکنو ضمیمی در این باب بدهند پس از آن بها گفته شود که در نتیجه اگر با ملاحظه تجربیات گذشته اگر ترتیب دیگری برای ابتکارها در نظر بگیریم چه نفسی پیدا میشود اگر دولت خودش مباشر ابتکار باشد آیا فایده میدهد یا نه این قسمت دوم بود که بنده بطور خلاصه عرض کردم قسمت سوم راجع به تشکیل شرکتها البته آفایان مسبقند که تشکیل شرکت قدم اولش تشکیل بورس است يك دولتی که بورس درش نباشد شرکت خیلی در آنجا کم نمیکند برای اینکه شرکت یعنی سهام شرکت سهام شرکت قیمتی در بورس است وقتی بورس نباشد در اینجا بنده نمیدانم که چه جور شرکتها توسعه پیدا میکنند آلاں يك عده هستند در اینجا که سهام دارند در جیب خودشان این سهام را کجا خرید و فروش بکنند ؟ سهام وقتی قیمت حقیقی خودش را پیدا میکند که آن صاحب سهم هر وقت

خواست آن سهم را بفروشد بتواند بفروشد در سایر بولک شما اگر هر سهمی داشته باشید (ولی نه يك سهمی که قیمت نداشته باشد یا مؤسسه اش ورشکست شده باشد) و بولش را احتیاج داشته باشید و بخواهید بفروشید بورس است که در آنجا میفروشید و بولتان را میگیرید در اینجا وقتی بورس نباشد بنده نمیدانم صاحب سهم چگونه میتواند سهمش را بفروشد و با اقداماتی که ما برای تشکیل شرکت در نظر داریم باید این مسئله را در نظر گرفت که تشکیل بورس یکی از مسائلی است که حتماً عامل مؤثری است برای شرکتها و برای اینکه سهام شرکتها قیمت پیدا کند. قسمت چهارم از پروگرام راجع بتوازن صادر و وارد است توازن صادر و وارد يك احصائیه هم اداره تجارت داده است که بعد از آن با قبل از آن هم اداره گمرک داده است و نشان میدهد که صادر و وارد موازنه شده است خوب است که آفایان توضیحی علاوه در این قسمت بدهند که صادر و وارد بملکت که موازنه شده است روی چه اساسی بوده است برای اینکه ما میشنویم مثلاً در خراسان میگویند کارخانه قالی باقی فرض کنیم سد کارخانه قالی باشد روی فرضیات است آیا در این مدت زیاد شده یا کم شده مثلاً در کرمان کارخانه قالی باقی خیلی زیاد است آیا مطابق احصائیه موجود که توازن صادر و وارد شده است کارخانه های قالی ما در کرمان زیاد شده بچه نسبت شده و اگر کم شده بچه نسبت کم شده برای اینکه البته بایستی ما روی يك ارقام دقیقی درش بحث کنیم. قسمت دیگری از عرایض بنده راجع استخراج معدن بود در این قسمت باز میخواستم يك توضیحی داده شود و آفایان بفرمایند که استخراج معدن را روی چه اساسی در نظر بگیرند برای اینکه هر چه این قبیل مسائل گفته شود و بنظر بنده در اینجا بحث شود این کمک میکند که مردم و مؤسسات بیشتر با بینشی شرکت کنند استخراج معدن را ما چه شکل میخواهیم عمل کنیم باز استخراج معدن روی چه مندی جریان پیدا میکند روی اینکه سرمایه خود دولت را انحصار میدهند برای استخراج معادن مثلاً فرض کنید فلان معدن مس یا معدن دیگر را خود دولت شخصاً

میخواهد استخراج کند یا با کمک مردم یا با کمک شرکت‌های داخلی و خارجی و بالاخره این قسمت يك نقطه حساس است از برای استخراج معادن و خوب است در اینجا يك توضیح مفصلتری بدهند که مردم بیشتر مسیوق شوند که سرمایه دار داخلی هم تکلیفش معلوم شود که دولت که در پروگرام خودش استخراج معدن را وعده داده است چه شکلی آماده کرده است خودش که اگر دید سرمایه خودش مقتضی است بتواند در این کار شرکت و کمک کند و يك استفاده ببرد و استخراج معدن صورت عمل بگیرد از این گذشته يك استخراج معدنی ما داریم که بوسیله خود دولت بعمل آمده و آن معدن شمشک است بنده میخواستم در این موضوع يك توضیح بدهند که وضعیت شمشک و استخراج ذغال شمشک یا سرمایه که صرف شده است برای اینکار با استهلاك سرمایه آبا عوایدی برای دولت داشته اولاً تا يك اندازه و بعد هم تأثیری در قیمت ذغال سنگ بازار یعنی پالین آوردن قیمت سوخت کرده یا نه برای اینکه دو نقطه نظر مهم است که اولاً برای خود دولت صرف بکنند بعد هم در بازار قیمت ذغال را پایین بیاورد اینها بطور کلی نظریات مختصری بود که بنده عرض کردم و البته بطوریکه در مقدمه عریضه گفتم مجلس شورای ملی با يك نظر صمیمانه با دولت کار میکند ولی البته در این مراحل خود دولت باید يك اظهاراتی بکند که مزید اطلاع باشد و بالاخره يك اظهاراتی باشد که بتوانند اشخاصی که میخواهند در مسائل اقتصادی در مسائل معدن در مسائل استخراج و کارهای اقتصادی کار بکنند بتوانند يك کمک‌هایی بدهند و يك شرکت‌هایی بکنند ولی البته اساس قضیه که هیئت دولت روی نظر اعلی حضرت شاهنشاهی هستند در مجلس هم يك موافقت کامل و يك اکثریت قاطبی کامل دارند فقط چیزیکه هست باید بتوانند این نظریات را اعمال کنند که مردم مطلع شوند

رئیس الوزراء (حاج مهد علیخان هدایت) - آقای رهنا مایلند کارهاییکه پیشتر داشته‌اند است همه دست بقالب ریخته

و اگر دولت دارد و شروع بعمل کرده است و البته در اقل مدتی که ممکن است انجام بدهد بطور خلاصه این است که برض آقایان برسانم يك قسمت عمده تبدیل زراعت برنج است در سواحل خزر حتی المقدور و عدم زراعت برنج در سایر قاطبی که احتیاج نیست و تخصیص دادن برنج قسمت داخلی يك قسمت هم البته تربید زراعت پنبه است و تبدیل زراعت برنج به کف و زراعت‌های دیگری که ممکن است و تهیه يك فرم‌های دولتی که بواسطه اینکه آشنا با اصول زراعت نیستند آنها را هدایت کند و یاد بدهند اصول زراعت را و آنها را حاضر کنند برای اینکه از مواد طبیعی استفاده کنند تقریباً بطور خلاصه قسمت تصمیمات دولت در قسمت زراعت و فلاح است این بود که برض آقایان رساندم ولی در قسمت قد نماینده محترم سؤالی که فرمودند راجع باینکه قد بلزیک یا قد سایر دول در چهارقران و کسری برحد ما می‌آید و مال ماهت قران تمام می‌شود علتش چیست خاطر محترمان را مستحضر میدارم که همان که فرمودند قدما هفت قران و چیزی برای خودمان تمام می‌شود علت آن این است که کارخانه را که دولت بلزیک یا دولت چکوسلواکی یا بلنی یا دول دیگر در محل خودشان می‌سازند و بما فروخته می‌شود چهارصد هزار دلار یا سیصد هزار دلار است در واقع برای ما امروز سه برابر تمام می‌شود بواسطه تسعیر پول که این کارخانه در محل خودش همان سیصد هزار دلار می‌ارزد ولی این هفتصد هزار تومان هشتصد و کسری هزار تومان کرایه و ترانسپورت دارد تا سرحد و این مبلغ را البته در خاطر محترم ذخیره خواهید فرمود تا اقلام دیگرش را عرض کنم بعد جمع کنیم تا نتیجه بدست بیاید تا بنا متخصیص است که بطور مسلم هشت تفر لازم است که اینها حقوقی که بگیرند در سال ۵۶ هزار دلار است که در مملکت خودشان خیلی کمتر از این است آنهم تفاوت اسامی دارد در جای خودش حساب فرمایید بعد برای کارخانه مواد اولیه است که عبارت باشد از چغندر و سنگ آهک و ذغال و مواد شیمیایی. چغندر البته در مملکت ما خوشبختانه از همه جا بهتر است و خیلی هم مساعد بوده و در سایر نقاط هم مساعد است ولی قیمت

ذغال برای ما گران تمام می‌شود بیشتر بوا - طه حمل و نقل برای اینکه ذغال در خارج حمل و نقلش خیلی کم داده می‌شود بواسطه وسائلی که دارند ولی ما از خرواری سه الی چهار تومان کرایه بدهیم و این مبلغ هم البته اضافه می‌شود به خارجی که برای کارخانه است و همینطور سنگ آهک البته ارزان است ولی بواسطه حمل و نقل گران تمام می‌شود چغندر هم حمل و نقل از خرواری هشت قران تا خرواری دوفران و اینها را که حساب کنیم و برویم روی استهلاك سرمایه در معدن خارجی که بیش می‌آید طریقه برای ما همین تمام می‌شود ولی در مقابل این اضافه پس از چند سال سرمایه مستهلك شده است و کارخانه در آیه برای دولت منافع عمده خواهد داشت و مواد اولیه ما هم در داخله مصرف شده است و پول او در نوبت مملکت مانده است در قسمت معادن که اشاره فرمودند باید حضورشان عرض کنم که ما در قسمت معادن در آن کلاس اولیه هستیم حتی باید بگویم که در کلاس پربارانوار هستیم برای اینکه ماهیوز قشه‌های ژئولوژیکی و توپوگرافیکمان تمام نیست در دوره قبل نظر تان هست که بکفر مهندس معدن برای قشه برداری آوردیم و شروع کردیم در قاطب مملکت بقشه برداری و مقداری هم موفق شدیم مهندسی که برای این کار داریم يك نفر که متخصص قشه برداری است بالاختصاص استخدام کردیم و حالا دو قشه را که شروع کردیم برای این کار یکی پس قله و یکی قراجه داغ است در قسمت پس قله همین چند روز نتیجه معلوم خواهد شد و تا بحال نقبشانی که کردیم و میزانی بدست آمده است و قسمت قراجه داغ را هم بعد امتحان خواهیم کرد پس از این هم هر قظه که قشه برداری میشود در آن قسمت يك مطالباتی خواهد شد و هر کس هم امتیاز بخواهد بعداً لواحق آن به مجلس تقدیم خواهد شد در موضوع معدن شمشک معدن شمشک که سابقاً مطابق اصول علمی عمل نمی‌شده در چند سال اخیر که دولت شروع باینکار کرده در ۱۳۱۰ کلیه ذغال استخراجی معدن شمشک در حدود هشت هزار خروار بود و عایدی که بدولت داد پنجهزار و چهار صد تومان بوده در ۱۳۱۱ استخراج معدن در حدود بیست هزار خروار و

کسری بوده است و اگرچه پلان شمشک هنوز تمام نشده است ولی تصور میکنم در حدود بین ۱۷ و ۱۸ تا پست هزار تومان منافع خواهد داشت ولی امسال بطوریکه مجلس شورای ملی در دوره قبل تصویب فرمودند ماشینهایی برای شمشک آوردیم و امسال کار گذاشته خواهد شد و البته امسال پامته‌های کوچک کار خواهد شد و با ماشین آلانی که وارد شده استخراج معدن چندین برابر زیادتر خواهد بود و استفاده آن هم خیلی زیادتر است و اینکه فرمودند راجع بتأثیر قیمت ذغال البته خاطرشان هست در ۱۳۱۰ ذغال سنگ در طهران تا حدود شازده تومان بود ولی سال گذشته در حدود طهران ذغال سنگ شمشک در هفت تومان و هشت تومان فروخته می‌شد و در سایر قسمت‌ها از نه تومان تجاوز نکرد ولی در قسمت معادن البته دولت در نظر دارد که پایک جدید و بشری استفاده‌های عمده‌تری بشود و حال ادارات تجزیه‌ها هم حاضر شده امیدواریم انشاء الله بزودی بالروایی که بدأ تقدیم خواهند شد و با مساعدت آقایان نمایندگان قدهای برجسته‌تری برداشته شود.

رئیس - آقای طهرانی

طهرانی - بنده اولاً میخواهم عرض کنم که آقایان همکاران محترم و همچنین آقایان وزراء کسب نشوند برای اینکه بر گرام دولت مطرح است و هر چه در بر گرام بحث شود بقیه بنده بهتر است و قضایا بهتر روشن می‌شود. عرض کنم که بر گرام را پس از مقاله تصور میکنم که به هشت قسمت اساسی می‌توان تقسیم کرد که هر یک در جای خودش بحث زیادی دارد و خیلی خوب است که در آن مذاکره شود اولاً در قسمت سیاست خارجی يك جمله بنده ندانم بر گرام دیدم که در بر گرامهای سابق يك همچو جمله را ندیده بودم این را استدعا میکنم که آقای وزیر خارجه توضیح بدهند که مقصودشان چیست این قسمت این است که روابط ملل را بر اساس تساوی حقوق و احترام متقابل شرط لازم میدانند این را بنده میخواستم سؤال کنم یعنی يك توضیحی بدهند که این تساوی حقوق متقابل از هر حیث است یعنی چه از حیث معامله چه از حیث اقتصاد و غیر ذلك هر معامله که با ما میکند ما هم همان معامله را با آنها میکنیم هر طور که در

این مسئله يك مسئله کوچکی نیست که ما با نظر حقیرانه باو نگاه کنیم. مثلاً ما آمدیم برای تاجار داخلی تصدیق صدور و انجام تعهد اسعاری قائل شده‌ایم در صورتیکه اسعار آزاد است در بازار و این انجام تعهد مصنوعی تصنی که من يك جنسی را وقتی صادر کردم بروم در بازار و يك اسعاری را تهیه بکنم غیر از نکس صادران و جاوگیری از صادرات مملکت نتیجه ندارد در صورتیکه برای خارجی جلو این راه را بکلی باز گذارده‌ایم و او را آزاد گذاشته‌ایم و نمیدانم که در آتی چه فکری برای ابتکار میکنند. این را نمیدانم. یکی این مطلب بود که میخواستم خاطر آقایان را متوجه بکنم و معنی بکنم که توضیح کاملی بدهند که هم بمردم اطمنان بدهند و هم نمایندگان مستحضر شوند که در آینده برای اصلاح این مسئله بخصوص چه فکری کرده‌اند مسئله دیگر راجع باوضاع فلاح و زراعت و صنعت بود که آقای رئیس صناعت يك فرمایشاتی فرمودند از اینکه قسمت بنده کر چه فایده نشدم بفرمایشات ایشان برای این که البته یکی از جمله چیزهایی که برای اقتصاد و صلاح مملکت و پیشرفت آن نظری که ما داریم و برای اصلاحات مملکت مفید است ترقی فلاح و زراعت است ترقی فلاح و زراعت اسباب و وسائل لازم دارد چه وسائل ایجاد کرده‌اند چه کرده‌اند آقای رئیس الوزراء فرمودند چیزی که در قالب ریخته‌ایم این دولت است ولی برای اقدام بازرزاعت و فلاح امر روز می‌بینیم اقدامی نشده است فرض بفرمائید (بنده خیلی بیجزئیات وارد نمیشوم) مثلاً میوه جات تازه که ما داریم اگر اداره زراعت سعی بکند برای جاوگیری از آفت و آفات آنها را بگیرد همین این چیزها قابل صدور است و البته پول می‌آورد در مملکت وقتی بخارجه صادر شود خصوصاً یکی از آقایان تاجر که فعلاً در مجلس وکیل هستند در چندین پیش بخود من میگفت که از لهستان آمده‌اند (حالا مقدارش درست یاد نیست) هزار و اکنون سبب دعوتند میخواهند باین شرط سبب را میخواهند که دارای آفت

کرم نباشد و بی لك باشد و این را بيك قیمت گزافى حاضر بودند بخرند اداره فلاح و وظیفه اش این است که سعی بکند در قسمت تهیه این قبیل چیزها و اشخاصی را بفرستد به بیند در آنجاهاى که این میوه ها را تهیه میکنند که چطور خشك میکنند و حمل میکنند بخارج و آفتش را چطور جاوگیری میکنند اینها کارهایی است که اداره فلاح و زراعت باید بکند و ما حالا از این نمره اقدامات که ندیدیم و امور فلاحی ما کم‌کم بحال خودش باقی است این يك قسمت راجع به مسئله اداره فلاح. در مسئله صنعت هم که تا بحال يك اقدام خیلی مهمی دیده نشده است باه کار خانجانی وارد کرده‌اند تصدیق دارم و کارخانجات هم يك کاری میکنند ولی اداره صناعت یکی از جمله کارهایی این است که باستانی فکر بکنند که بیج بيك اسبابی از این کارخانها خراب شد حالا که دارای کارخانه هستند خودش بتواند اقتدار داشته باشد يك وسائلی در مملکت موجود باشد که محتاج نشویم که از خارج بیآوریم اینجا ساخته بشود در صورتیکه ممکن است که يك کارخانه آهنگری در مملکت بیآورند که همینطوری که این کارخانجات هست اگر يك روزي يك اسبابی خراب شد و نقش پیدا کرد بتواند در مملکت درست کنند و کار بگذارند و همینطور در قسمت‌های دیگر يك اقدامات مهمی تا کتون از اداره صناعت ندیده‌ایم که بتوانیم نشان بدهیم یا بگوئیم که ابتکار مفید بوده است امیدواریم که در آتی انشاء الله درست بشود و پس از آنکه دیده شد همه تصدیق خواهیم کرد. در مسئله راه آهن همینطوری که فرمودند البته بقلب ریخته شده و همانطور که گفته شد درست میشود و همه راحت میشوند و امیدوارم از این حیث هم مملکت وسائل ترقی را به پیماید و راحتی برایش فراهم شود ولی در قسمت راهها بنده گرچه به آقای وزیر طرق در این باب نظری ندارم برای اینکه ایشان زهانی چند نیست که این وزارتخانه را اشغال کرده‌اند ولی به موقع است که بنده این را تذکر بدهم که متوجه باشند شاید همه متوجه باشند که هر وقت شنیده

به دور اعلی حضرت همایونی فرض بفرماید قسمت خراسان
 میروند یا قسمت آذربایجان میروند یا قسمت جنوب
 میروند آنرا هم با ما توسعه میشود و مسافرتش آسوده عبور و
 مرور میکنند و تا بیک مدتی میگویند خوب است و تعریف
 میکنند ابتدا خرابی نیست و دست انداز نیست ولی همین
 که این مسئله تمام شد آن اتمام که برای ساختن راهها
 و درست شدن راهها از طرف وزارت طرق باید انجام بشود
 نمی شود اینجا فقط خواستم تذکر بدهم و متوجهشان
 بکنم که این نکته را رعایت میکنند که راهها همانطور
 که ساخته میشود مواظبت میکنند که خراب نشود که ما
 همیشه دعا کنیم که اعلی حضرت همایونی از بسک مدتی
 مسافرت بفرمایند تا راهها خوب باشد و قابل عبور و
 مرور باشد. این هم یک قسمتی بود که میخواستم تذکر
 بدهم به آنها که در این قسمت هم سعی و اهتمام میکنند
 مسئله توسعه معارف البته اجتهاد هم مسئله خیلی مهم
 است که در این خصوص وضعیت مقتضی است و ممکن است
 زیاد بحث شود توسعه معارف هم فقط یک حرفی است که بشنویم
 ولی عملاً آنطور که انتظار داریم و در نظر است انجام
 نمیشود بنده باور کلی میخواستم عرض کنم که برای ما تنها تعلیم
 کافی نیست و تعلیم اگر با اخلاق توأم باشد خوب است
 و میتوانیم از آن استفاده کنیم ولی اگر توأم با اخلاق نباشد
 نتیجه نمیتوانیم بگیریم و استفاده از او نمیتوانیم بکنیم بلکه
 عکس نتیجه میدهد چه در مدارس ذکورمان و چه در
 مدارس اناثمان و این قسمت آخر رعایت میشود و البته
 این را از وزارت معارف تقاضا میکنم که این قسمت را مورد
 نظر قرار بدهند که در این قسمت هم اهتمامی بشود که
 مدارس اصلاح شود. در قسمت صحیح و توسعه صحیح هم
 البته آقایان این را بهتر از بنده میدانند مملکت وقتی
 مملکت است و وقتی از مملکت میتوان استفاده کرد
 که اهالی آن مملکت دارای صحت باشند و افرادی زیاد باشند
 صحیحاً مملکت آنطور که باید حافظ جان مردم باشد و حافظ
 صحت مردم باشد و طوری باشد که از او بتوانیم استفاده

میرفت که اینطور باشد ولی امروز بحمدالله اوضاع
 روزگار از یک طرف و مساعی و جدت های اعلی حضرت
 همایونی از طرف دیگر ما را رسانده است یک مقامی که
 می توانیم این حرف را بزنیم که روابط حسنه می توانیم
 داشته باشیم با دول دیگر بشرط این که حقوق ما هم
 با حقوق سایر مردم مساوی باشد و همانطور که ما منافع
 و حقوق دیگران را احترام میکنیم متقابلاً آنها هم حقوق
 منافع ما را احترام میکنند (چشمی از نمایندگان - صحیح
 است) و این باین عبارت که نوشته شده است برای این
 است که نه تنها ما میخواهیم این کار را بکنیم بلکه باید
 اینطور باشد که کلیتاً روابط مالی با یکدیگر بر مبنای
 و احترام حقوق و احترام متقابل باشد تا روابط حسنه
 موجود باشد و اگر غیر از این باشد روابط حسنه موجود
 نمیشود (صحیح است) ممکن است یک دولتی ضعیف
 باشد و یک دولتی دیگر قوی باشد و آن دولت قوی
 بتواند اراده خودش را نسبت به یک دولت ضعیف تحمیل
 کند ولی آنوقت روابط حسنه نخواهد بود و این توضیح
 آن مطلبی است که آقای نماینده محترم خواستند که بنده
 خواستم برضشان برسانم و در مسائل دیگر بهتر میدانم
 که آقایان دیگری که مستقیماً مربوط باین مطالب هستند
 اگر لازم باشد توضیحاتی خواهند فرمود فقط بنده در امور
 اقتصادی میخواستم یک چیزی عرض کنم و آن این است
 که یکی این که در ضمن مذاکراتی که میشود مخصوصاً
 مذاکراتی که آقای طهرانی در ضمن بیان نشان فرمودند
 این است که فراموش کردند که اساساً کار کردن در
 امور اقتصادی وظیفه مردم است مردم هم باید کار کنند
 و یک طوری مذاکره شد مثل این که مردم در تأسیس
 کارخانه و ترقی دادن زراعت و تبدیل زراعت هیچ
 وظیفه ندارند هر چه هست باید دولت بکند این نکته را
 بنده خواستم توجه بدهم که مذاکراتی که نمایندگان
 محترم میکنند البته منظورشان این نیست ولی نااندرزا در
 خارج این حوزه در میان مردم یک سوء تعبیری تولید
 می شود که اگر خود بنده یک عقایدی نداشتم و فقط
 میخواستم که عقاید خودم را در امور اقتصادی از بیانات
 آقای طهرانی اکساب کنم این حسن را پیدا میکردم
 خوب خیلی اشخاصی هستند در خارج که همین حالا

خواهند داشت که تصور میکنند در قسمت خودشان که
 دولت باید برای آنها زراعت بکند کارخانه بسازد چه
 بکند همه کارها را دولت بکند و آنها بیجوابش را برند
 اینطور نیست اساساً زراعت را مردم باید بکنند تأسیس
 کارخانه را مردم باید بکنند تکمیل حرکت را مردم باید
 بدهند استخراج معدن را هم مردم باید بکنند دولت هر چه
 میکند از برای ترفیق است برای سرفتی دادن است
 بدست مردم و راهشالی. اعتراض میکنند که چرا دولت
 کارخانه نمی سازد که اگر هیچ یک کارخانه خراب شد و
 عیب کرد این جا بسازند البته دولت میکند و دولت مداین
 فکر است چون مردم نمیکند ولی چرا این را به مردم
 نمیگوید این کارها را بکنند (طهرانی - مردم هم
 میکنند) مسئله دیگر در ضمن صحبت های که فرمودند
 آقایان در باب صادر و وارد این مطلب بخاطر من گذشت
 که عرض میکنم یک دوره بوده است چندی قبل قبل از
 دوره اخیر زندگی گمانی حاکم بود که برای مردم ایجاد شده
 یعنی کسانی که در امور اقتصادی نظر داشتند و عمل
 میکردند نشان بر این بود حتی الامکان که تجارت
 خارجه را توسعه بدهند و نسبت به تجارت خارجه
 صادرات را توسعه بدهند و همی می کردند در این که
 موجبات حصول آن مقصود را فراهم آورند البته آقایان
 محترم خیلی خوب اطلاع دارند چند سال است که صحبت
 از بحران اقتصادی دنیا می شود این بحران اقتصادی دنیا
 حالا به تدریج معالوم می شود که یک اندازه زیادی نتیجه
 این سیاست اقتصادی آن اشخاص بوده است بنده آن
 وقتی که داخل بودم در قسمت تحقیقات اقتصادی و علم
 اکونومی پلیتیک بنده این مسئله را همانوقت خودم توجه
 شدم و یک عده از علماء هم این مسئله را توجه شده اند
 که مردم زیاد دنبال تجارت خارجی می روند و تجارت
 داخلی را محل بی اعتنالی قرار میدهند حالا این
 نتیجه اش معلوم شد و هیئت دولت و همکارهای بنده و
 همه کسانی که در این باب معقول مطالعه هستیم این مطلب
 بخاطرمان رسید که پیش از آن اهتمام باید کرد البته
 باید اهتمام کرد که صادرات مملکت زیاد بشود و این
 نمی شود که یک ملتی باشد در دنیا که از وارد کردن
 اجناس خارجی مستثنی شود یک چنین مملکتی نیست

زیرا زندگی طوری شده است که همه قسم اجناس و محصولات و باصلاح علم اکنونی باینکه نرونها بهم محتاج است و هیچ ملتی هم نیست و مملکتی هم نیست که بتواند مدعی بشود که تمام حوائج خودش را خودش تهیه بکند این را صدیق میکند و بالطبع و فطرتاً ملکت يك وارداتی باید داشته باشد و واردات هم که خواهد داشته باشد باید صادرات در مقابلش داشته باشد پنی تا يك چیزی فروشد نمی تواند چیزی بخرد و همینطور تا چیزی نخرد چیزی نمی تواند بفروشد اما این سیاست را اگر بخواهیم داشته باشیم که می صادرات خودمان را زیاد بکنیم طبقه ما امروز در درجه اول نیست برای این که آنهایی که کردند بیشتر نتیجه سوء بردند و بیشتر نظر اینطور آمد که در این باب باید سعی بکنیم که حوائج خودمان را از خارجه کم بکنیم از برای این که محتاج واردات زیاد باشیم با اگر محتاج باشیم آن واردات باشیم که از آن چاره نیست فرنی فرما باید امروز تا پنجاه سال دیگر در مملکت ما تسکوپ و تودولت نمیتواند بسازند البته مملکت ما احتیاج تودولت هم دارد و از خارجه هم باید واردیم زیرا اگر بخواهیم حواسمان را مصروف ساختن تسکوپ و تودولت بکنیم از سایر چیزها باز میمانیم و خرج زیاد هم خواهد داشت و زیاد هم محل حاجت نیست و يك چیزهای دیگر که حاجت داخلی و هر روزی مملکت است و زیاد هم در مملکت طرف احتیاج است و اسپایش هم در مملکت فراهم می شود آنرا باید اهتمام کرد که در آن موارد احتیاجات خودمان را از خارجه کم بکنیم مثلاً این چیزی را که ملاحظه میفرمایید هیئت دولت در پروگراممان (اگر بخواهد) بعضی آقایان ما مثلاً نوشتیم برای آنکه احتیاج نداشته باشیم (مملکت کلی دارد دولت که در درجه اول در چند نقطه مملکت بعضی کارخانجات باورد که قد است و پارچه است و چرم است اینها جهت این است که می ریزیم این اجناس يك مصرف کلی در مملکت دارد و برای آن مصارف يك مبالغ زیادی ما باید خارجه پول بدهیم پول هم نمیدهیم این هم اشتباه نشود ما همچولت خارجه پول نمیدهیم که جنس باوریم نتنها ما نمیدهیم هیچکس نمیدهد برای تجارت جنس میدهند ببارت آخری يك

جزء ایده آل و آمال آنها بوده است بنویشتند بر گرام دولت هم تقریباً همینطور است بعد که دیکسیونر را باز کردم دیدم منی بر گرام همین طور است که ما سابقاً فهمیدیم پنی خطوط اصلی و تفصیل يك ایده آل و روشی که برای اجرای آن مقصود در نظر میگیرند و بر گرامی معنی میکنند مثلاً اگر فرض کنید پرسند بر گرام مدرسه طب چیست بگویند بر گرام مدرسه طب این است که ما طبیب بیرون بدهیم یا بر گرام معارف ایران چیست بگویند این است که آدم را باسواد بکنند این بنفیده بنده يك چیز کلی است که از این جهت تمام پرگرامهای دنیا يك جور است و باید بگوئیم که پرگرامهای تمام مدارس ابتدائی دنیا يك جور است برای این که نظر همه این است که مردم باسواد بشوند در صورتی که پرگرام معنیش این است که خطوط اساسی و اصلی و تشخیص يك مرامی را معین کند. آقای رئیس الوزراء اینجا فرمودند که ما اینرا لازم ندانستیم و بیت خودمان را گفتیم چون قسمت اعظم حرف ما بیت است. عرض کنم بیت دولت را اعلی حضرت همایونی در خطابه افتتاحیه این جا فرمودند و دولت باید طرز اجرای آن بیت را برض مجلس برساند نه اینکه فقط بیت را تکرار کند. بنده دیروز که پروگرام را میخواندم حالاً هم برای شما عرض میکنم نوشته اند که مافصلان این است که اوضاع اقتصادمان خوب بشود روابط با دول متحابه خوب بشود معارفمان توسعه پیدا کند بنده از آقایان میپرسم هیچ شنیده اید یا هیچ در دنیا شنیده شده است يك دولتی بیاید مجلس و بگوید تصدق این است که من روابط خودم را با دول متحابه بهم بزنم و اقتصادات مملکت را بر هم ریزم تمام کابینه ها در تمام دنیا همین نظر را دارند که در این پروگرام ذکر شده است منتهی صحبت در کیفیت اجراء و آن چیزیکه بحث میشود در مجلس و دولت ها با هم اختلاف دارند و احزاب مختلفه کشمکشها و اختلاف نظر ها بیکه دارند در این موضوعات است والا هیچکدام از آنها نمیکویند ما میخواهیم مملکتمان را در هم بزنیم منتهی یکی

میکوید از راه آزادی تجارت یکی میگوید از راه محدود کردن تجارت بمقصود میبرسم. بمقید بنده دولت باید وارد تفصیل بشود حالاً بنده میخواهم عرض کنم که بردارد ده جزوه برای پروگراممان بنویسند همانطوریکه آقای وزیر امور خارجه حالا توضیح دادند که در قسمت اقتصادات ما بیشتر نظر داریم که حوائج را در داخله تهیه کنیم نه اینکه صادرات را زیاد بکنیم این يك چیزی است اما بطور کلی بگویند ما میخواهیم اقتصادمان را خوب بکنیم و روابط متلابه با دول داشته باشیم این را بنده تصور میکنم که هر کابینه منتسب به هر حزبی که باشد در هر جای دنیا این ایده های کلی را دارد پس بشاید این باین کلیات منسبت شدن و این کلیات را در ضمن پروگرام گفتن يك چیز عجیبی است و بیشتر تعجبش از این است که غالب اعضاء هیئت محترم دولت کسانی هستند که مطالعات زیاد دارند و مردمان فاضل و دانشمندی هستند و مدتها است در هیئت دولت کار میکنند و وقتی که پروگرام دولت را می آورند بشکل يك مراسمنامه است مثلاً حالا بنده يك مثل دیگر عرض میکنم در پروگرام می نویسد: هیئت وزراء که در این موقع بمجلس شورای ملی معرفی میشود سعی در متابعت از مقاصد عالی ذات اقدس همایونی را وظیفه حتمی خود شمرده و مواد ذیل را که اصول و نکات برجسته پروگرام اقداماتی است که از طرف دولت در این دوره باید بعمل آید پیشنهاد مجلس شورای ملی مینماید. هیئت وزراء همیشه اولاً از این که پروگرام را بمجلس بدهد یا بمجلس ندهد (ذکر در پروگرام لازم نیست) اصلاً باید در هر موقع یکی از وظایف حتمی وزراء این است که مقابله از فکر شاه بکنند. بنده نمیدانم این اگر در شمر بود اسمش را حشو نمیکفتند آقای افسر (السر - خبر) (خنده نمایندگان) باز يك مثل دیگری عرض میکنم در قسمت پروگرام که مشمول همین مفهومی است که حالا عرض کردم و آن قسمت سیاست خارجی است که نوشته اند در سیاست خارجی نوشته اند که سیاست خارجی دولت همواره

مبنی بر تشبیه مناسبات دوستانه با دول متحابه میباشد البته این خیلی خوب است آن فید احترام متقابل را بنده زاید میدانم برای اینکه این مسئله چیز تازه نیست که دولت فعلی اینکار را کرده باشد این تقریباً بنظر بنده از اول زمامداری اعلیحضرت این مسئله کاملاً محرز است و ایشان نظر داشته اند و متوجه شده اند باین مسئله و عمل هم کرده اند که همیشه روابط دولت ایران با دول خارجه روی اصل معامله متقابل باشد پس بنا بر این يك اسلی را که بنظر بنده محرز است این را دیگر دو باره دولت هر سال توی پرگرام خودش بنویسد این بنظر بنده مثل آدمهای تند و بدید است که هر ساعت این را دوباره مینویسند بنده برای نمونه يك مفلی عرض میکنم که اگر آقایان در نظرشان باشد سابقاً قبل از اوضاع عصر جدید هر وقت که دولت ایران با يك دولت اجنبی معاهده می بست مخصوصاً اگر آن دولت قوی بود و منافع ایران را بیشتر پایمال میکرد در آن معاهده ماده اولش مینوشتند حفظ استقلال ایران مثل اینکه در معاهده ۱۹۱۹ که مابین وثوق الدوله و دولت انگلیس بسته شده بود در ماده اول حفظ استقلال ایران بود و در مواد پانزده تمام استقلال اقتصادی و سیاسی ایران را از دست داده بودند پس بنا بر این این چیزهاییکه برای کول زدن است لزوم ندارد بنده تصور میکنم که اگر فرض بفرمائید يك کابینه فرانسه بخواند بمجلس معرفی شود و پرگرامش را بیاورد هیچوقت تمینویسد که روابطش با دول متحابه روی اصل معامله متقابل است چرا نمینویسد این مطلب را برای اینکه این يك اصل محرز است برای آنها و بهلوی ما هم باید يك اصل محرز باشد و بنده شایسته نمیدانم برای هیئت دولت که این مسئله را جزء پرگرام خودش بیاورد باید این اصل را محرز دانسته باشد و دیگر از آن ذکر نکنند. حالا بر میگردد باصل پرگرام و عرایضی که بنده باید در خود پرگرام عرض کنم که برجسته ترین چیزهای مواد پرگرام توجه دولت است

که رفتم و مطالعه کردیم صاحب آن بکلی مایوس و بدرجه از مساعدههای کوچک دولت هم مایوس بود که مصمم شده بود کارخانه اش را به بنده فرض بفرمائید کارخانه مواد شیمیائی لازم داشت هزار اشکال برای وارد کردن آنها در پیش بود اگر این شکل بخواهند این نوع تشویقات از مردم و تجار بکنند بعقیده بنده هیچوقت منظور دولت که از دیباده صادرات باشد بعمل نخواهد آمد. يك مسئله خیلی مهمی است که این را باید دولت حل بکند و ما نمیدانیم که دولت تا بحال حل کرده است یا نه و آن این است که دولت چه خیال دارد که آیا مملکت ایران را يك مملکت زراعتی بکند یا يك مملکت صنعتی. این يك مسئله خیلی مهمی است و بقرار ظاهر اینطور که در پرگرام نوشته شده است دولت سعی دارد که صنایع را در مملکت ایجاد کند و اندوستری که صنایع مملکت را ترقی بدهد و ایجاد صنایع بکند و آندوستریل بکند. بنده اینجا يك تذکر مختصری میخواهم عرض کنم و آن این است که غیر از صنایع کوچک مثل قندسازی یا کبریت سازی یا چرم سازی مملکت ایران تا صد سال دیگر هم از عهده اینکه مثل ممالک فرنگ یکی از ممالک صنعتی و آندوستریل بشود بر نمیآید. علتش هم خیلی زیاد است برای اینکه يك قسمت از صنایع بقدری مبهم و مخلوط است که مدتها وقت لازم دارد تا اینکه تمام اسبابش فراهم شود و این را حالا عرض میکنم مثلاً اگر ایران بخواهد کارخانه اتومبیل سازی راه بیندازد. اتومبیل سازی يك چیزی نیست که فقط با داشتن آهن ممکن باشد اتومبیل سازی مربوط است اقلاً بوجود چندین کارخانه. کارخانه چرم سازی، دیگام سازی کالوچو سازی ساعت سازی و خیلی چیزهای دیگری لازم است پس بنابراین ما نمیتوانیم باین زودی يك مملکت آندوستریل بشویم و صنعتی کامل باشیم. ما در درجه اول يك مملکت فلاحتی هستیم و باید فلاحت را توسعه بدهیم و این جا آقای رئیس فلاحت هم هستند بنده میخواستم به بینم که دولت در ترقی فلاحت چه اقدامی

تا بحال کرده. در درجه اول ما اراضی زیاد داریم و آب و هوای مملکت مساعد است و بیشتر در درجه اول احتیاج به آب داریم یعنی آب داریم ولی هرز مبرود بقول یکی از نمایندگان برای سد بندی و آبیاری این مملکت چه فکری کرده است. بعقیده بنده يك دولتی که اهمیت میدهد بمسائل اقتصادی در درجه اول باید فلاحت این مملکت را ترقی بدهد و اهمیت بدهد برای اینکه این يك صنعت ابتدائی و بدوی این مملکت است و تمام مردم هم با این ارتباط دارند و وسایل آنها هم داریم. يك کاری دولت باید بکند و آن این است که يك پروگرام مفصلی برای آبیاری می باید داشته باشد. و يك بودجه مفصلی که اقلاً در سال یکمیلیون باشد صرف اینکار بکند این يك کاری است که بلافاصله سال دیگر منافع دارد نه تنها از نقطه نظر اینکه بدوالت مقفعت میدهد و مملکت را آباد میکند. صادرات مملکت را زیاد میکند و هم از نقطه نظر اینکه آقای وزیر امور خارجه فرمودند احتیاجات داخلی را رفع میکند مردم را با تروت میکند و مستطیع به تادیه مالیات می نماید. ملاحظه بفرمائید که مثلاً اگر صد کارون بسنه شود اگر پنج میلیون تومان ده میلیون تومان خرجش شود آنکسانی که با این امور ارتباط دارند میدانند و معتقدند که در همان ده ساله اول منافع آن پول را مستهلك کرده بعلاوه این که استطاعت مردم ده برابر میشود (صحیح است) ملاحظه بفرمائید دولت ایران چقدر مخارج میکند و بهیچوجه خرجی برای آبیاری نکرده است بنده میخواستم از هیئت دولت سؤال کنم که آیا واقماً این مسئله را در نظر ندارند و باین مسئله اهمیت نمیدهند؟ یا اینکه معتقدند باین مسئله اگر این طور است این را بفرمائید که ما هم با آقایان هم عقیده میشویم. برای ترقی مسائل اقتصادی يك مسئله دیگر هم هست که آنرا هم بنده میخواستم از هیئت دولت بیسرس و آن جلب سرمایه خارجی است. شما اگر میخواهد يك مملکتی را ترقی دهند باین سرمایه که در این مملکت هست ممکن نیست عده زیادی از مردمانی که مطالعات دارند باین کار معتقدند که اگر دولت جلب

سرمایه خارجی بکنند و با سرمایه خارجی منابع ثروت مملکت را بکار بیندازد هم سرمایه خارجی را در مدت کمی میتوان پس بدید و مستهلك كنيد و هم مملکت را بیک حالت نشاط اقتصادی در آورید. آیا دولت محترم حالیه در این قسمت هیچ نظری دارند یعنی این مسئله را بد میدانند یا خوب در برکرام نوشته اند سؤال دیگری که بنده دارم. اینجا يك قسمت راجع با استخراج معادن نوشته اند. استخراج معادن اساساً يك كار خوبی است يك قسمه کوچولوئی میخواهم عرض کنم در اتانزولی میباشد که یکی از مرفقی ترین ممالک دنیا است هم از حیث استفاده از منابع ثروت های طبیعی و هم از حیث معادن و هم از حیث صنعت این دولت اتانزولی تقریباً صد نفر یا بیشتر مهندس معرفت الارض دارد که دسته دسته میکنند و هر ساله تمام نواحی میفرستد برای اکتشاف فقط کار آنها اکتشاف است که معین کنند در فلان ناحیه فلان معدن هست و چقدر از این معدن میشود استفاده کرد و تمام را بدولت راهبورت میدهند و دولت منتشر میکند تا اگر فلان تاجر خواست آرا استخراج کند بتواند. اینکه فرمودند آقای وزیر امور خارجه که امور اقتصادی مملکت را باید خودشان تهیه کنند این يك حرف خیلی صحیحی است دولت نباید کار های صنعتی مملکت را اداره کند باید وسایل آرا فراهم بیاورد مثلاً برای استخراج معادن دولت البته نباید خودش برود و استخراج معادن بکنند باید وسائل اجرای آرا فراهم کرده در دسترس مردم بگذارد یعنی بگوید مثلاً در نوز کوه فلان معدن است و تا فلان درجه قابل استفاده است. و وسائل مردم بدهد آیا دولت این کار را کرده است؟ یا بدهد میخواهد بکند...

السر - کرده است ولی اشاعه نداده است.
 دشتی - در چهار سال پنجسال پیش از این يك مهندس خارجی در استخدام دولت بود و يك مطالعات مختصری کرد به نزد و سخنان رفت و مطالعاتی کرد و بطور مفصل وارد جزئیات شد يك راپرنهایی داد بوزارت قواعدهایه و این راپرنها

از خارجه استخدام میکنیم اگر مردمانی باشند که واقفانه تحصیلات عالی کرده باشند و تجربیات کافی داشته باشند به قیمت های خیلی گزاف استخدام میشوند که غالباً ما از عهده ادای حق الزحمه آنها بر نمی آئیم و نمی توانیم تقاضای آنها را انجام دهیم. و کسانی را که مابا قیمت های مختصر استخدام میکنیم غالباً کسانی هستند که در مملکت خودشان يك قیمت زیادی ندارند و یا قرضه از مدرسه بیرون آمده اند پس بنابراین یکی از کار های مهم دولت این است که از افراد خود مملکت بفرستد بخارج و آنجا تحصیلات بکنند و برگردند و کار مملکت در دست خود اهالی مملکت باشد این یکی از کار های خیلی بزرگ است. ما غالباً می بینیم اشخاصی خودشان میروند و تحصیل میکنند و می آیند اینجا و ادارات دولتی ما توجهی نمیکنند. این قضیه که بطور افسانه مانده است آقای رئیس الوزراء راجع بان کاشف ستاره عمودی که علم هیئت خوانده بود و بعد هم فرستادندش در تلگرافخانه و مستخدم کردند این امروز در عصر پهاری در مملکت شما در جریان است. عرض کنم که دولت با همه اهالی که در خصوص برکرام خودش کرده است فراموش نکرده است معارف را در برکرام بیاورد و به عبارت توسعه معارف خواسته اند يك چیزی بنویسند که جامع تمام اصلاحات ابدی بشر باشد. بنده خواستم بی رسم مقصود از توسعه معارف چه چیز است شما مقصودتان از توسعه معارف چیست؟ همان طوری که امروز در مجلس شورای ملی معارف نامیده ندارد میخواستم عرض کنم که در ایران امروزه آن طوریکه مقتضی زمان است بعقیده بنده معارف در مملکت توسعه پیدا نکرده مقصود از توسعه معارف این نیست يك وقتی شیراز رئیس معارفی داشت این مدتی ماند در شیراز و در راپورتنی که داده بود شاهکارش این بود که من پنج مدرسه شیراز را ده مدرسه کردم اما ده مدرسه ناقص یعنی برای هر کوشه شیراز يك خانه محقر مزخرف میزرایل گرفته بود يك مدیری برای آن گرفته بودند چهل تومان يك فرانش برایش گرفته بودند سه تا معلم عرض کنم چهل

پنججاه نفر هم شاگرد داشت. اگر توسعه معارف حالا مثل همان توسعه مدارس شیراز باشد که بعقیده بنده اصلاً بدرد نمیخورد و اگر شیراز چهار تا مدرسه داشت با معلمین صحیح و چهار تا مدیر صحیح و يك عده معلمین خوب و فاضل موظف و عالم بوظیفه خودشان البته بهتر کار میکردند و البته بهتر بود تا اینکه چند مدرسه اینطوری باشد. يك وقتی میرزا علی اصغر خان حکمت سفری کرده بود بشیراز از برای تقییش. گفت بيك مدرسه رفتم دیدم که يك کلاس معلم ندارد و یک نفر نوی آفتاب عیارا سرش گرفته و دراز کشیده گفتم معلم فلان اطاق کجا است. گفتند امروز رخت شوری دارد و نوی خانه اش رفته زنتش می خواهد رخت بشوید و این می خواهد بچه اش را نگاهدارد و نیامده است این معلم هم حالش خوش نیست و خوابیده. عرض کنم اگر مدرسه اینطور باشد بعقیده بنده بدرد نمیخورد یکی از آقایان اینجا يك یاد داشتی به بنده نوشته است که بد نیست بنده در تحصیلات عمومی مجانی يك حرفی بزم. بنده خودم شخصاً با تحصیلات عمومی اجباری مجانی مخالفم چرا؟ برای این که به عقیده بنده هر قدر معارف امروزه این مملکت توسعه پیدا کند بضرر مملکت است. مقصود از معارف چیست ما از معارف میخواهیم جوانهایی پیدا کنیم که اعتماد به نفس داشته باشند. شجاعت داشته باشند صداقت و وطن پرستی داشته باشند مقابل بحرقه های آزاد باشند. عضو مفید جامعه باشند. عامل مؤثر در جامعه باشند نه اینکه دست شکسته باشند میخواهیم چه کنیم بچه هایی که تحصیل از مدرسه بیرون می آیند بی سواد و بی اطلاع و ملکه اجتهاد و استنباط در آنها به منتهی درجه ضعف باشد و غیر از استخدام دولت برای آنها کاری در نظر نباشد ما میخواهیم چه کنیم جوان هایی که تمامشان از نظام وظیفه فرار میکنند؟ ما جوان هایی میخواهیم که از مدرسه که بیرون می آیند با شوق و اراده خودشان بروند نظام وظیفه وزارت معارف

اگر اینطور که هست باشد فائده اش چیست الان بچه بچار
برود نجاری میکنند و لی این وقتی که رفت به مدرسه و خواند
که پای تخت ژاپون توکیو است بر میگردد خیالش بر
این است که حکماً باید توکر دولت بشود. بالاخره این عمل
بچه درد میخورد. توسعه معارف در وقتی خوب است که
روی اساس باشد. بعقیده بنده معارف ما خراب است. مثلاً
اصول حفظ کردن و این اصولی که در دنیای امروزه کهنه
و پوسیده شده است و تمام ممالک دنیا سعی میکنند که
این اصل را براندازند دور. این تازه در مملکت ما جاری
شده است. امروز اصول این است که بچه ها بطور وار
یک چیزی را حفظ کنند و موقع امتحان پس بدهند و از
معلم نمره بگیرند. امروز تمام دنیا سعی میکنند که قوه
اجتهاد و ملکه استنباط در اطفال ایجاد کنند بطوری که
آنها منکی بر نفس و معتمد بر نفس خودشان بشوند قادر
آینه دستشان را دراز نکنند پرگرام وزارت معارف غلط
است. مقصود از پرگرام نه مقصود پرگرام هیئت دولت است
مطابق اینجه مقصود اولی است که معارف و معارف و مدارس
است. در پرگرام وزارت معارف می بینیم چیزهای زیادی
خیلی دارد و در عوض چیزهایی که لازم است نیست. مثلاً
یک چیزی که در نطق افتتاحیه اعلیحضرت بان اشاره شده
بود در پرگرام دولت نیست اصلاح اخلاق عمومی است
و بعقیده بنده اصلاح اخلاق عمومی اساس اصلاح مملکت است.
اگر اخلاق عمومی خوب شد و باباه ان اصلاح شد ما میتوانیم
امیدوار باشیم که همه چیز ما پیشرفت میکند اساس اقتصاد و سیاست
و اجتماع همه چیز ما ترقی میکند. اخلاق را کجا باید درست
کرد؟ در مدرسه باید درست کرد. یکی از چیزهای غلط
وزارت معارف و یکی از نواقص وزارت معارف این است
که توجهی با اخلاق نمیکند و ملکات فاضله درست نمیکند
مقصود از ملکات فاضله این نیست که آدم خاکشی مزاج
و منافق و دروغگو بازیاورد. غرض این اخلاق نیست
که بین مردم معمول است که میکوبند فلان آدم خوش

این مسئله بقدری انسان را عصبانی میکند که بنده بفرام
را پاره میکنم در این چه منظوری دارد آخر این نواقص
مدرسه طب را چرا تکمیل نمیکند چه منظوری دارد و
چرا باید مدرسه طب ما نقص باشد بنده میگویم مدرسه
حقوق طهران چرا نمیشود مثل مدرسه حقوق پاریس و
برلن و نیویورک و نیوی تحصیلات خودش را بالا ببرد و
معلم بیاورد که وقتی که ایستاییهای ما میروند در مدارس
لندن یا در فرانسه واقعاً ایستاییه حقوق باشند و مجبور باشند
که حقوق را از سر تحصیل کنند مگر دیده شده است که
ایستاییه های حقوق ما وقتی که رفته اند بفرنگ مجبور شده
اند از کلاس اول برگردند من دکتری را سراغ دارم که
رفته است برلن از کلاس اول شروع کرده است چه
ضرر دارد که این را وزارت معارف درست کند
همینطور مدرسه مهندسی یک وقتی وزارت طرق مدرسه
مهندسی تأسیس کرد بعد یک وزیر طرق دیگری آمد
و آنرا بهم زد برای اینکه وزیر سابق تأسیس کرده بود
آدم دلش میسوزد یک وزیر طرفی آمده و خواسته سر
عمله درست کند و بچه مهندس درست کند آن دیگری
آمد بهم زد حالا از آقای وزیر طرق خواهش میکنیم
که اینکار را بکنند و این افتخار را برای خودشان بگذارند
عرض کنم که بنده یک مسئله دیگری را میخواستم در
قسمت معارف عرض کنم و قسمت معارف را تمام کنم
و آن مسئله خط است و خیلی خوشوقتیم که آقای وزیر
عالیه اینجا تشریف دارند و ایشان هم یکی از طرفداران
این فکر بزرگ هستند بعقیده بنده اگر که میخواهیم
وزارت معارف ما خوب شود و میخواهیم با اصلاحات دست
بزنیم باید این خط را بهم بزنیم (از طرف چند نفر -
صحیح است) (بعضی هم همه) برای تغییر خط آیا
دولت هیچ فکری کرده است یا خیر؟ (همه) عرض
کنم که (آقای کلزونی اجازه بفرمائید) بنده اصراری
ندارم که آنها بیکه عقبه ندارند صحیح است بگویند
صحیح است یک وقتی لیاں متحد الشکل هم در نظر

بعضی ها بدترین کارها بود ولی در نظر بنده خیلی خوب
بود یک وقتی هم نظام وظیفه وثبت اسناد را و سجل احوال را
بد میدانستند بعضی ها ولی بنظر بنده تمام این چیزها
ارکان ترقی مملکت هستند و ثبت اسناد و سجل احوال
از ارکان عظمت عمومی است بعقیده بنده اساسی ترین
کارها اصلاح خط است آقایان میدانند که امروز تمام
اصلاحاتی که در این مملکت شده است قائم بوجود
یک فرد است (صحیح است) و اگر این اصلاحات که
قائم بوجود یک فرد است باین نتیجه منکی باراده اکثریت
ملت نشود برای آینه مملکت خیلی خطرناک است بنابر
این باید سعی کرد این اصلاحاتی که امروز شده است
اینها را در مغز مردم جا داد یعنی مردم را خانی این
اصلاحات کرد که معتقد باین اصلاحات شوند و بهترین
وسيله این است که مردم را سواد دار کرد که سواد در بین مردم
نعمیم پیدا کند و بعقیده بنده سواد نعمیم پیدا نمیکند
مگر اینکه خط اصلاح شود آیا هیئت محترم دولت در مسئله
اصلاح خط فکری کرده اند یا خیر؟ عرض کنم یکی دیگر
(حالا از قسمت معارف دیگر صرف نظر میکنیم) چون
آقای وزیر عدلیه میخواهند در قسمت اخیر بیکه راجع بساختمان
خط آهن صحبت شد که آقای رئیس الوزراء اینجا فرمودند
که قلب ریزی خط آهن تمام شده است و آن این است که
از هانزدان تا طهران چهار ساله تمام میشود و راه آهن
تاجتوب هم شش ساله ولی نفهمیدیم که خود دولت اینکار را
میخواهد بکند یا اینکه بمنافسه و مزایده بسایرین خواهد
داد چون این مسئله اخیراً در روزنامه ها خوانده شد که
دولت با کمپانی دانمارکی یک قرار دادی بسته است که هر
کیلومتری پنج دلار بآنها بدهد که تقریباً سیزده میلیون
نومان میشود و از فراری که بنده شنیده ام این از برای
نظارت تنها است که هیئت مهندسی بیایند و فقط نظارتی
بکنند حالا میخواهیم به بینم آیا اساساً بصره دولت هست
یا نه و چه الزامی داشته اند باین کار آیا سه نفر چهار نفر
پنج نفر شش نفر مهندس استخدام میکردیم و بآنها حقوق
میدادیم بهتر نبود و قطعاً یک وجبانی این کار را بجا میبرد

که شما سیزده میلیون تومان بدهید بیک کسانی که فقط نظارت میکنند در خط آهن. این یکی. دیگر اینکه شنبدم يك كه پانی هالی (يك كمپانی انترنالیان) درست بادم نیست. او يك پیشنهادانی بدولت داده و در آن پیشنهاد خودش صد در صد مقاصد شاه و هیئت دولت را پیش بینی کرده. آن این است که متعهد شده تمام راه آهن ایران را در ظرف چهار سال تمام کند. دیگر اینکه متعهد شده در مقابل اجناس خارجی که وارد میکنند برای لوازم خط آهن تمام را اجناس ایرانی ببرد و يك شاهي اسعار نخواهد دیگر اینکه اگر تمام پولش را در این مدتی که مشغول ساختمان راه آهن است دولت تواند بدهد در ظرف پانزده سال قبول میکنند و ممکن است بگیرد عرض کنیم شرایط خیلی خوبی داشته در ظرف چهار سال تمام کنند و پولش را هم بتدریج بگیرد پانزده ساله اجناس ایرانی در مقابل ببرد. از این جور شرایط خوب داشت دیگر اینکه هر بانکی را که دولت معین میکند او ضمانت میدهد برای قسمت انجام تعهدات خودش. اگر يك همچو چیزی بوده این گنجی است همچو پیشنهادات. حالا از دولت میبرسم که آیا يك همچو پیشنهادی بدولت شده است یا نه در صورتی که شده است چه ضرر دارد قبول کند و دیگر اینکه اداره تجارت و صناعت و اداره فلاحه يك وزیر مخصوص باید داشته باشد و چه محظوری دارد که داشته باشد. چرا تا بحال باین فکر بفتاده اید در صورتیکه سابقاً داشت.

وزیر طرق (آقای منصور) - جواب بعضی اظهاراتی که لازم است در موضوع مطالب آقای دشتی داده شود آقای وزیر عدلیه بیان خواهند فرمود. ولی صحبتی در آخر راجع به کیفیت اقدام راه آهن فرمودند در این قسمت بنده عرض میکنم تصمیمی که دولت برای تسریع انجام امر راه آهن و حسن انجام این کار در رفع نواقص در نظر گرفته این نیست که دولت راه آهن را يك كمپانی بدهد بلکه در آن قسمت تشکیلاتی است که برای ساختمان لازم است در این قسمت ها دولت خودش مستقیماً عمل میکرد و وسائل کامل را فراهم نمیشود و

بهین جهت هم گران می شد و هم آنکه طول می کشید چون نظر به تسریع راه آهن و هم منظور مخارج اداری و تشکیلاتی با صرف نظر و مجهز و آماده باشد و این ساختمان را اداره کند و اما طرز عمل طرز عمل بدست این هیئت نیست. و طرز مناقصه آزاد خواهد بود که خط را قطعه قطعه کرده به مناقصه میگذارند آنوقت آن کمپانی که فرمودند خیلی اعتبارات دارد خیلی پول دارد آن کمپانی را ما شناختیم جهت اینکه کمپانی انترنالیان معروفیتی تا بحال نداشته است که دولت باید و راه آهن خودش را بدست او بدهد کمپانی ها در هر قسمت در دنیا که معروفیتی دارند امتحان داده اند. معرفی شده اند. در قسمت راه آهن برای ساختمان يك كمپانی هالی هستند که در دنیا معروفند و امتحان داده اند. باید امتحان کرد و دید کدام کمپانی از عهده خوب برآمده آنوقت انتخاب میکند يك هبشی را که اعتماد پاو پیدا میکند و با او قرار میدهد. برای ساختمانی برای اداره کردن ساختمان نه برای ساختمان آنوقت ترتیب ساختمان هم در تحت اصولی است که روی مبنای مناقصه است و آن مناقصه ها هم روی نظر دولت و با اطلاع دولت بعمل می آید و بالاخره منتشر هم می شود همه هم می بینند و اما اینکه يك همچو پیشنهادی از يك كمپانی انترنالیان بدولت رسیده باشد یا منظور پول زیاد و بالاخره پیشنهاد او خیلی است قابل توجه نشده تصور میکنم که اگر يك همچو خیرهایی بود و جدی تشخیص داده می شد دولت قبول میکرد برای اینکه دولت نظر نداشت که با يك هیئت مخصوص معامله کند و بدیگران اعتنا نکند. در عین مذاکرانی که ما داشتیم و پیشنهادهایی که برای راه آهن می شد خیلی پیشنهادها شد جهت اینکه البته در اینطور مواقع کار هم که در دنیا کم است خیلی میدوند بی این کارها اما دولت فکر میکند که کارش خیلی خوب انجام بشود اگر يك کسی باید بطور غیر جدی بگوید که این راه آهن ایران را من در چهار سال انجام میدهم و پولش را هم حالا خودم میدهم و بعد از پانزده سال میگیرم همین اظهار کافی است که دولت توجه نکند جهت اینکه این جدی نیست و ما مسئله راه آهن را اهمیت میدهم و زینبی هم که داده ایم خیلی با دقت است و با صرف و با رعایت تمام

تجاری است که در گذشته حاصل شده و امیدواریم که نتایج خوب حاصل شود و آقایان هم البته خیلی خوشنود خواهند شد که خیلی راه آهن مرتب رختی الامکان با صرفه و صحیح پایان برسد.

وزیر عدلیه (آقای داور) - بنده تصور میکردم که با دقت بردارم و يك يك از بیانات نماینده محترم را جواب بدهم ولی بعد از آنکه قدری مذاکره را شروع کردند بنده حس کردم واقماً که مطالب و اظهارات ایشان برای خواستن يك توضیح و يك تذکرانی است که بعضی از آنها خیلی صحیح است و توضیحاتیکه خواسته اند بعضی از آنها را بعضی از آقایان داده اند و بعضی ها را بنده هر کدام بادم است البته توضیح خواهم داد چه ایشان وجه بعضی از آقایان که تذکرانی دادند حقیقتاً با يك نظر مخالفی نبوده است (صحیح است) حالا یک قدری بسلیقه ایشان تجسیده که پروگرام اینطور باشد بختانه دیگر بنور هم باز کرده اند (خنده نمایندگان) مطلب در این است که دیگر بنور هم باز کرده اند. عرض کنم هم مطالبی را که ایشان بیان کردند می شود دفاع کرد و هم راجع به پروگرام مطالبی که ما نوشته ایم می شود گفت که خیر مطابق خیلی از پروگرامها است و گمان هم میکنم که یک قدری اشتباه راجع باینکه پروگرام باید خیلی مفصل بشود راجع به بعضی قشدها و قشده پنجاه و امثال اینها بود قشده برای يك مدت غیر از يك پروگرام است البته قشده در وقتی باید سریع و معین باشد که مثلاً میگوئیم این راه را می خواهیم بسازیم آقدرش را می سازیم و در فلان مدت هم فلان قسمت را می سازیم در فلان ماه هم فلان قسمت را این يك چیزی بود که اگر مثلاً ما میخواستیم قشده بیاوریم و در مجلس طرح کنیم البته وزیر طرق می توانست راجع به قسمت خودش این توضیحات را بدهد. و هم منظور سایر آقایان در بعضی قسمت های دیگر و ما هم می توانستیم در بعضی قسمتهای دیگر توضیحی بدهیم و آنوقت هنوز هم در بعضی از قسمتها این اندازه مطالعه نشده بود که بشود يك چنین قشدهای آورد. خوب بود عرض اینکه شما دیگر بنور باز بکنید به پروگرامها یک سیرین در مجلس ها

میرند نگاه کنید و بواسطه سوابقی که شما در کار جرائد و مطبوعات دارید چرا واقماً دقت نکردید در خیلی از جاها که به بنید واقماً بر گرام همین شکلی است که ما آورده ایم یا نه یعنی يك اصول کلی را در نظر می گیرند و میگویند روی این اصول ما میخواهیم کار کنیم و تقبلیش هم اغلب بالطبع محتاج بقانون است (صحیح است) وقتی که میخواهند يك اصولی را اجرا کنند اغلب محتاج هستند که بپایند از مجلس اجازه بگیرند یا اینکه از برای مخارجش محتاج می شوند و آنوقت است که باید وارد در تقبلیش شد و باید دولت نظر خودش را بگوید نمایندگان هم نظر خودشان را بگویند تا اینکه با يك شکل صحیحی به نتیجه مطلوب برسیم حالا با وجود این حال یک قدری خوب بحث در الفاظ است. خوب نمیدانم آقایان بادشان هست چون بنده در چند دوره با بیوان و کیل و نماینده در مجلس بودم یا اینکه اقتضار داشتیم که بتوان عضو هیئت دولت در مجلس باشم بادم می آید که بر گرام اغلب همینطورها بود و اگر ما بدهیم که آقایان خوششان نمی آید و دلشان میخواست که بیشتر تقبیل بدهیم آنوقت بیشتر تقبیل میدادیم ولی گمان میکنم همیشه همینطورها را قبول میکردند آقایان پس آقایان دلیل نداشت مانعیری بدهیم حالا میرویم سر آن قسمتی که بیشتر آقایان درش اظهار نظر کرده اند و بنده هم واقماً صرف از قشده نظر توضیح يك چند کلمه راجع به آن قسمت میخواهم عرض کنم و آن همان قسمت راجع به بهبودی اوضاع اقتصادی است که بعضی از آقایان نمایندگان مذاکره کردند که خوب چه جور شما میخواهید این بهبودی که نوشته اید عمل بکنید و ضمناً یکی از نمایندگان محترم این وضعیت اقتصادی نامطلوب ما را که از یکی دو سال پیش ملاحظه کرده اند تذکر دادند بنده نمیدانم حقیقتاً توقع دارید که در دنیای امروز وضعیت اقتصادی يك مملکت یکطورری باشد که هیچ مورد دشنگی و هیچ مورد نارضایی نباشد اصلاً يك چنین توقعی دارید؟ آقایان مگر نمیخواهید جرائد را اطلاع ندرید؟ خبر حتماً اطلاع دارید که اوضاع اقتصادی امروز در دنیا چه جور است اطلاع دارید در ممالکی که معروف بودند به عظمت امروز

وضعیت بطوریت که میلیونها اشخاص اگر بنا باشد که دولت از یکمده مالیات نگیرد و به آنها بدهد نان شب ندارند (صحیح است) ششاد مملکتان يك همچو وضعیتی هست آقا! (افسر - خیر) مسائل را همیشه وقتی که انسان نگاه میکند باید با نظر خیلی پطر فانه و عمیقی باشد مقایسه بکند وضعیت اقتصادی خودتان را با ممالک دیگر خوب آقا مایک مقدار جنس بخارج میریم البته وقتی که بازار خارج يك بازار کساد است جنس ما را دیگر نمیتواند آنطور بخرند وقتی که شما جنس خودتان آنجا زمین خورد البته وضعیت اقتصادی شما بد می شود این يك امر خیلی عادی است و بنده فکر میکنم که آقایان اگر این مسائل را تذکر دادند از نقطه نظر شدت علاقه به رفیقات مملکت است که آمدند وضعیت ممالک دیگر را کنار گذاشته اند و خواسته اند که ما را متوجه کنند بکار خودمان نه اینکه خودشان متوجه نبودند و الا مسلم است وقتی که يك مملکتی يك مقدار جنس را برد بخارج و يك عایداتی پیدا بکند که از عایدات آن حساب جمع و خرجش را درست بکند اگر آن بازارها بد بشود البته وضعیت آن مملکت هم بد می شود حالا یکفکری فکر کنید که اگر همین اقدامات که شد و همین قوانینی که در این دوسه سال گذاشته شد راجع به اوضاع تجارت اگر اینها نبود چینی شد؟ آخر خود این راهم نباید در نظر گرفت بنده که این را عرض میکنم هیچ نظرم باین نیست که بگویم در این کارها که ما کرده ایم با قوانینی که گذرانیدیم هیچ خبط نکرده ایم مگر شما متوقع هستید که ماها خبط نکنیم؟ مگر آقایان ممکن است تصور فرمایند که آدم اشتباه نمیکند؟! مخصوصاً ما در مسائل اقتصادی خیلی تازه وارد و تازه کار هستیم. آقا امروز در اغلب ممالک عالم بانجریات زیادی که میدارند قوانینی وضع می شود راجع بامور اقتصادی که بعد از ششماه چهار ماه سه ماه مجبور می شوند باورند عوض بکنند آزمایش میکنند این آزمایشها هر روز در دنیا می شود و تمام اینها حاکی از این است که واقعا دیگران هم نمی توانند در این بحران عمومی يك راهی را پیش پای مردم بگذارند که از آن راه به نتیجه مطلوب برسند.

از این موقع شروع شده است باین کمی تجربه و باین دنیای پر زحمت و در بحران افتاده و کساد میخواهند در فاصله این سه سال ماطوری عمل کرده باشیم که از هر طرف مملکت که نگاه کنید ببینید همینطور تروت مثل سبل در جریان است خوب این عملی نیست نه برای ما در فوه بشر هم نیست حالا البته خبط کرده ایم اشتباه کرده ایم مسائلی که بنظر آقایان میرسد که باید بدان ترتیب عمل کرد فرمایند ما همانطوری که خودتان هم میدانید متصل در تماس با مجلس و در همکاری دائم هستیم تذکر بدهند راهنمایی بکنند آنچه که بنظر ما میرسد که صحیح نیست بهمان خواهیم گفت آنچه که ما متقاعدان میکنیم یا شما ما را متقاعد میکنید عمل میکنیم ولی این را باید عرض بکنم اینکه آقایان اینطور میفرمایند که اوضاع اقتصادی ما بد است همانطوری که آقای وزیر امور خارجه هم حالا فرمودند آن کسی که در خارج نشسته است و هیچ اطلاعی ندارد وقتی که ببینند گفته می شود اوضاع اقتصادی ما در این دوسه ساله بد بوده هر چه هم شده نتیجه ندارد این را که میخواهند بدهم می بیند که بلا هیئت دولت هم نشسته بودند جوانی هم در این خصوص داده نند واقعا تصور میکنند که وضعیت اقتصادی او نسبت به اوضاع امروز دنیا خیلی بد است. چون بنده مدعی هستم و گمان میکنم که اغلب آقایان هم موافقتند که اگر امروز ایران را با وضعیت خودش مقایسه کنیم با ممالک دیگر و وضعیت اقتصادی که دارند بنده مدعی هستم که وضعیت اقتصادی ایران امروز بهتر است از دیگران (صحیح است) راجع به مسئله که فرمودند که آیا دولت در نظر دارد ایران را يك مملکت صنعتی بکند یا يك مملکت فلاحتی بنده تصور میکنم که هیچ جای تردیدی نیست که ماظرمان این نیست که مملکت ایران را يك مملکت صنعتی بکنیم ایران يك مملکت فلاحتی است و بالاخره باید در این قسمت سعی بکنیم که هر چه ممکن است ترقی بکند و این چند کارخانه هم که هست بیشتر مربوط به مسائل فلاحتی است کارخانه قند از آن کارخانه های است که جزء صنایع فلاحتی محسوب می شود که محصولی را که شما نمیتوانید بازار خارج بخرید آن را در همین جا بدل میکنید يك جنسی که استفاده بخرید یا از همین قبیل

است کارخانه پارچه بافی پنبه را که بایستی شما حمل بکنید بخارج و بافته او را بخرید این را در همین جا درست میکنید و مصرف میکنید و رفع حاجت میکنید البته این مملکت ایران را يك مملکت صنعتی نخواهند کرد در فستهای فلاحتی البته همانطوری که عرض کردم یکفکری زمان لازم است برای اینکه اولاً واقعا مطالعه بشود خیلی کار آسانی هم نیست برای اینکه الا شما نمیدانید که واقعا چه محصولی را بپارید که جانشین يك محصول خودتان بکنید تذکراتی که آقایان دادند در مسئله سد سازی و آبراری و اینها صحیح است و دولت هم البته در نظر خواهد گرفت متأسفانه این نکته را هم باید در نظر گرفت که مایک حوائج زیادی داریم يك مملکت وسیع که فرنها (اضافه باید داد) به امان خلت گذاشته شده بود حالا وقتی که شما میخواهد برای آن کاری بکنید بهر قسمش که دست بزنید یا هیچ کاری نشده یا کار بد شده حالا که میخواهد شروع بکنید مقدمات لازم دارد آدم میخواهد پول میخواهد همینها را باید فراهم کرد و این هم البته بتدریج خواهد شد وقتی هم که انسان يك حوائج زیادی دارد همراه که یکمرتبه نمیتواند صورت بدهد مجبور است که بعضی ها را مقدم بدارد تا اینکه وضعیت بهتری ایجاد بکند که بتواند برسد يك حوائج دیگری. البته مسئله سد سازی خیلی مهم است باید هم کرد خواهد هم شد اما باید دید که مسئله سد سازی آیا بدرجه ای مهم است که از راه آهن باید صرف نظر بشود خوب آنوقت يك پولی که تهیه می شود البته ممکن است که به آن مصرف برسند و همینطور در مسائل دیگر مثل اینکه بعضی آقایان اظهار کردند راجع به حجه هیچکس نیست که منکر باشد که باید سعی کرد اوضاع صحی مملکت خوب بشود اما حالا از آقا میرسم باین مبلغها که امروز در دسترس خودمان داریم آیا می شود واقعا يك کاری کرد که اوضاع صحی این مملکت را بکلی تأمین بکند در فاصله یکی دوسال با يك میلیون يك میلیون و نیم یا چیزی کمتر شما میخواهد بکلی اوضاع صحی این مملکت تغییر بکند عملی نیست آقا. بایستی در حدودی که امروز ممکن است عمل کرد اگر يك پولهای بی مصرف خرج

می شود پنی دماور صحنی يك پولهای خرج می شود که بفايده است باید آنها را از آن محل زد و اختصاص يك مصارف دیگری داد که بهتر هست ولی در حال تمام اکارهای که ما در دست داریم نمی توانیم تمام آنها را بطور کاملش بکمرته انجام بدهیم و این عملی نیست. يك مطلب دیگری را هم اشاره کردند اینجا پنی گفتند که بنده بعد از مراجعت از اروپا با ایشان صحبت کردم و لیکن بنده قبل از مراجعت هم همین عقیده را داشتم ولی این سوء تعبیر نشود گرچه ایشان خوب بیان کردند مهذا بهتر میدانم چند کلمه بگویم برای اینکه مستخدمین خارجی که دولت دارد در ضمن صحبت طوری نشود که آنها هم بی دماغ بشوند بنده اساساً گفتم که این عقیده را داریم هیچکس هم نباید گله مند بشود بنده اساساً معتقد بودم هست دولت هم معتقد بود که باید سعی کرد افراد مملکت را تربیت کرد و حتی الامکان از مستخدمین خارجی بی نیاز شد البته بعد از آنکه از مستخدمین داخلی به مقامات علمی رسیده باشند و تجربه خیلی طولانی کرده باشند که ما مطمئن باشیم که آنها تخصص کافی دارند و این برای ما خیلی گران تمام خواهد شد زیرا بعضی اشخاصی که می آوریم ممکن است چیز خوبی در یابند برای اینکه ظایر آن دیده شده ولی البته بطور کلی نمیخواهم که يك چیزی بگویم که يك چیزی از تویش بیرون باید البته یکمده خارجی هم هستند در این جا که از برای دولت کار میکنند دولت هم نهایت رضایت را از آنها دارد نباید هم طوری بشود که سوء تعبیر بشود چون ایشان خیلی اجمالاً این مطلب را گفتند بنده خواستم روشن بشود. راجع به جلب سرمایه خارجی چون يك نکته گفته شد و این خیلی صحبت می شود بنده ضروری می بینم که يك چند کلمه عرض بکنم مقصود از جلب سرمایه خارجی چیست؟ اگر مقصود این است که يك اشخاصی که سرمایه ندارند بیاورند در ایران در حدود قوانین مملکت يك کاری را بر تریب عادی بکنند تجارت بکنند کار بکنند تا آن اندازه که ممکن است در مملکت مانولید ثروت بکنند خودشان فایده ببرند ما هم بییم این را ما ما نشان نمی شویم اما اگر مقصود این است که دولت بطور مستقیم با غیر

مستقیم از آنها فرض بکند دولت مخالف این نظر است و لوائیکه عده زیادی هم عقیده مند باشند برای اینکه این ظاهرش خیلی خوبست ولی وقتی که دقت میکنیم ممکن است عواقب بد داشته باشد (صحیح است) ما از این نوع آنی صرف نظر میکنیم که بعداً گرفتار هزاران زحمت شویم در قسمتی که اظهار کردند راجع راه آهن همکار محترم من آقای وزیر طرق جواب دادند راجع به معارف هم متأسفانه آقای وزیر معارف تشریف ندارند که البته خودشان از کار خودشان بهتر مطلع هستند و بجز می تواند مذاکره و دفاع کند و مسلماً در کار معارف هم مثل همه کارهای مایک نوافسی هست (یکی از نمایندگان -- خیلی هست) مگر ممکن است که باشد؟ خوب آقا چون میزانش را معین کرده اند گفتند خیلی است. ولی بنده نمیتوانم بگویم که تا چه درجه است اگر می توانستیم وزن کنیم اندازه بگیریم چند متر است چند من است خوب بود بنده در حال مطالب ایشان را بعنوان تذکره نقلی کردم که خوبست -- می کند اشخاص خوب تربیت بشوند و بالاخره فقط حافظه خودشان را بکار بندازند. اینها مسائلی نیست که مثلاً بنده بگویم که خیر خوبست يك کاری بکنیم که حافظه خوب نیست بلکه اجتهاد و استنباط را بکار بندازیم (خنده نمایندگان) آقای وزیر معارف اگر خودشان این جا می بودند بهتر می توانستند دفاع بکنند و واقفاً هم ممکن است برگرام معارفی ما خوب باشد و يك عیبی هم داشته باشد ولی بنده آماده نیستم که بعنوان این جا صحبتی بکنم چون البته وارد در جزئیاتش نیستم و بر بنده هم ایرادی نمی شود گرفت که شماها همکار هستید بطور اطلاع ندارید بهمان دلیلی که ایشان هم تمام قوانین و کارهای جزئی بنده احاطه ندارند البته هر کس راجع بکارهای خودش باید اطلاع داشته باشد و در این جا بنده خیال میکنم که همان طوری که خود آقایان فرمودند نظرشان این بوده است که يك توضیحاتی داده شود در این برگرام از طرف دولت و يك تذکرانی داده شود بدولت از طرف آقایان و با این ترتیب گمان می کنم که دیگر آقایان موافقت کنند پیش از این دیگر مباحثه نکنیم والا اگر آقایان هم بخواهند صحبت بکنند باز هم ما حاضریم.

جمعی از نمایندگان -- مذاکرات کافی است رئیس -- کافی است مذاکرات (گفته شد -- بلی) شرحی آقای دهستانی نوشته اند که بنده بعنوان پیشنهاد نقلی نمی کنم و بعنوان مساعدت میدانم. قرائت میشود: در این موقع که برگرام دولت جزء دستور است نظریه خود را بطور تذکره اظهار و پیشنهاد مینمایم:

۱ - چون تهیه آب برای توسعه فلاحت مملکت در درجه اول اهمیت بوده است لذا در قسمت ترقی فلاحت موضوع سد بندی را بهیئت دولت متذکر میشوم.

۲ - در قسمت ایجاد و بهبودی اوضاع صحی هم اجرای قانون مصوب ۲۴ بهمن ۱۳۰۶ تذکره خاطر نشان مینمایم (صحیح است)

رئیس -- دور فرقه به بنده رسیده است یکی آقای دیبا و فرشی و مولوی و چند نفر دیگر و یکی هم آقای قراقرزولو و موقر و جماعت دیگری تقاضا کرده اند که رأی با و رفره گرفته شود (بعضی از نمایندگان -- همینطور هم معمول است) آقایانیکه بایر گرام دولت موافقت دارند یعنی اعتماد بدولت کنونی ابراز میکنند و رفره سفید خواهند داد. (اخذ واستخراج آراه بعمل آمد)

رئیس -- معلوم میشود که تعبیر آقای وزیر عدلیه صحیح است اگر سئوالی شده و بحث شده برای توضیح بوده برای اینکه وقتی که بنده اعلام رأی کردم ۱۱۶ نفر در مجلس حضور داشتند و بنابراین پروگرام دولت و

رأی اعتماد بدولت با اتفاق آراء تصویب شد (صحیح است) (۶ - تقدیم لایحه قانونی بودجه کل ۱۳۱۲) وزیر مالیه (آقای نفی زاده) -- بنده میخواستم لایحه بودجه را به مجلس شورای ملی تقدیم کنم ولی چون وقت دیر شده است علی الرسم آن چند کلمه را که لازم است برای احتیاج تقدیم بودجه شرح نمیدهم و عرض میکنم آقایان ملاحظه خواهند فرمود و بحث هم خواهد شد در این باب ولی در ضمن این مذاکرات که آقایان بنا تذکر دادند بنده دو کلمه میخواهم راجع باین مسئله عرض کنم اکثر اینها از ده تا نه تا بابت راجع بودجه میشود یکی دوتا مثل اینکه تجارت را آزاد بکنیم و یا محدود بودجه را کم و زیاد نکنند میشود بحث کرد و هر طور صلاح دانست آنطور عمل میکنیم ولی باقی هر چه بفرمائید که چرا آبیاری را توسعه نمیدهم صحنه هم که البته خیلی خوبست معارف هم که خیلی خوبست ولی همه اینها بول میخواهد و هر کدامش را بخواید از حالت حالیه بهتر کنید باید مبلغ کلی يك کرور دو کرور بان اضافه کنید درست است بعضی از آقایان هم در ضمن تعلقشان فرمودند که با همین پول هم میشود فلان مدرسه را درست کرد و میشود بهتر هم کرد یعنی کیفیتش را هم میشود بهتر کرد اینهم فقط در بعضی موارد صحیح است موارد جزئی ولی مقصود عمده اگر بخواهند

- اسامی رای دهندگان - آقایان مولوی - داور - طهرانی - تربیت - دکتر ضیاء - منف - دشتی - دکتر طاهری - ملک مدنی - علوی - سرواری - امیر تیمور - افسر - بتکدار - محسن خان قراقرزولو - هدایت - محمود نایبی - شائس خان میرزا یانس - عین آقا مهدوی - انجمنی - لیقوانی - فروزی - آصف - سهرابخان ساکفیان - حمزه نیش - حبیبی - فرش ملک زاده آملی - امامی - شاهرودی - چشیدی - چایچی - باستانی - ارگانی - فتوحی - فیضی - اقبال - بهجانی - ناصری حاج ملاعین ملک - میرزا موسی خان سرآت - نواب یزدی - کاررونیان - دکتر سنک - روحی - دکتر ادهم - ایزدی - کاشف پارسا - بیریا - درهانی - پنهانی - شیرازی - بیات - مؤید ادهی - منتهی - خواجوی - غیر فرزند - آقا رضا مهدوی - اختیار صفاری - رهبری - بیات ماکو - مجد ضیائی - دکتر ملاک زاده - امیر ابراهیمی - یونس آقا وهاب زاده - اوونک - شریعت زاده تازی - دبستانی - مؤید قوامی - سید کاظم یزدی - دکتر لعل - میرزا محمد خان وکیل - دکتر قول ایلیغ - حاج میرزا حسین خان فطمی - ادهی - اسکندری - شریخی - دکتر حبیبی - کبیر شاهرخ - محمودی خراسانی - جرجانی - دکتر امیر اعلم عراقی - سرآت استعدیاری - ادهم - میرزائی - نیک پور - دکتر احتشام - علوی - لاریجانی - منتم سنک - اختیار - سلطان شیخ الاسلامی مصدق جهانشاهی - محیط - مقدم - حاج نفی آقا وهاب زاده - طهرانی - طباطبائی دبا - موقر - افشار - رهنما - فتنه الاسلامی کازرونی - دکتر بهرامی - تربیت - مزدهی - امیر حسین خان بغیاری - همراز - گفتنی - هزار جریبی - میرزا علیخان وکیل دهستانی - احتشام زاده.

تمام سواد در مملکت بکنند بر عده مدارس باید بقرابند
اگر بخواهند صحیه مردم خوب باشد باید بر عده اطبا
اضافه کرد و اگر بخواهند آبیاری و سد بندی بکنند مبالغ
کلی باید تخصیص داد ولی از آنطرف این خواهش ها
این میل ها این آمال ابراز میشود و کاشف از حسن
نیت و شوق ترقی مردم مملکت است و آقایان ولی البته
مطالبات و عایدات مملکت را هم فاحدی میشود بالا برد
و بیشتر از این و متناسب با میل ماها که میخواهیم
ترقیات مملکت وسعت پیدا بکنند و با سرعت پیش برود
نمیشود زیاد کرد نه جالا که خیلی مشکلات در اوضاع
عالم هست و در همه ممالک کار بودجه بسیار مشکل شده
است نمیشود کرد در اوقات خیلی خوب هم کار خیلی
مشکلی است مثلاً اگر این میل هائی که اظهار شد و
این تقاضا هائی که شد همیشه میشود اگر يك قلم
بردارید که مثلاً صحیه را چطور میشود مطابق میل
آقایان کرد یا با اندازه نصف میل آقایان افلا باید سه کرور
تومان بهش اضافه کرد معارف را هم دو کرور تومان
باید بهش اضافه کرد اینها را که جمع بزیم دست کم
ده ملیون تومان میشود ولی متاسفانه ما روی عایدات مملکت
هر قدر سعی کنیم مقتهی يك یا دو ملیون تومان منتهی سه ملیون
در بعضی سالها میشود علاوه کرد و بیش از این هم عمل
ندارد باید بتدریج مردم در بیاورند و بما هم بدهند
(صحیح است) این است که در این ملاحظات چیزی
که می توانم عرض کنم بحث در اینجا است تمام اشخاص

تصمیم

جلسه ۳۰ فروردین ماه ۱۳۱۲ راجع بکابینه آقای هدایت

مجلس شورای ملی در جلسه سیام فروردین ماه ۱۳۱۲ شمسی پرگرام مورخه ۲۸ فروردین کابینه آقای
هدایت را که متضمن تقاضای رأی اعتماد نیز بود بانفاق آراء عده حاضره (۱۱۶ رأی) تصویب نمود

متفکر هم باید در این بحث کنند که این چیز ها همه
مهم است ولی باید از آن مهم هم بکاهیم و بان چه که
مهم تر است ببنزائیم و این کار را هم دولت بر حسب
سابقه و اجتهاد خودش کرده است و بعضی امورائی را که
آقایان اهمیت میدهند دولت هم خیلی اهمیت داده است
در این بودجه و بعضی چیزهائی دیگر هم که همه مردم مهم
میدانند و دولت هم مهم میدانند ولی بعد از آن اهم ها
میدانند در آنها هم يك قدری زیاد کرده است و امیدوارم توجهی
بشود و البته میشود که زودتر بودجه بکوبیم - یون برود بر
کردد چون تأخیر افتاده و بنده هم نخواستم که يك دوازدهم
بیاورم.

[۷ - موقع و دستور جلسه بعد .. ختم جلسه]

رئیس - در نظر گرفته شد که امروز عصر کبیسون
بودجه باشد ولی عسر هیئت وزراء هست و يك کارهای زیادی
دارند و تشد که این توافق پیدا شود بنابراین توافق پیدا کردیم
که فردا صبح کبیسون بودجه را دائر کنیم (وزیر مالیه
بنده هم بطور خصوصی لایحه بودجه را توزیع کردم خدمت
آقایان) و يك عقیده دیگری هم بر ایمان آمد که
اگر راپرتی بدهد کبیسون که تفاوتی داشته باشد و
تصرفی در مضمون شده باشد طبع و توزیع لازم دارد يك
جمعه هم لازم است برای طبع و توزیع بنابراین اگر اجازه
بفرمائید جلسه را ختم کنیم جلسه آینده شنبه سه ساعت
قبل از ظهر دستور بودجه مملکتی
(مجلس سه ربع ساعت بعد از ظهر ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

اضافه میشود:

۲۳۸۹۵۰ ریال	حقوق مستخدمین کنترالی و دون رتبه	(فصل اول ولایات)	قسمت دوم	(۲)	بماده
۸۰۰۰۰	خرج سفر و فوق‌العاده اعاشه و انتفال	(فصل اول ولایات)	۱	(۱۷)	۱
۸۰۰۰۰	خرید دوا و لوازم پانسمان	(فصل اول ولایات)	۱	(۲۲)	۱
۲۰۲۳۰۰	از حیث حقوق و غیره	(صد تختخواهی)			مصارف مریضخانه هوآسی در طهران

جمع ۶۰۱۲۵۰ ریال

قبصره - وزارت داخله مجاز است صرفه چوایهای تا آخر سال ۱۳۱۲، مواد فوق را که اضافه شده بصرف تکمیل مریضخانه صد تختخواهی و خرید زمین برای تأسیس مریضخانه برساند.

این قانون از دهم آبان اجرا و وزارت داخله مجاز است حقوق مستخدمین صحبه را که تا آن تاریخ مشغول خدمت هستند از اعتبارات مربوطه کافی السابقی بردارد.

این قانون که مشتمل بر يك ماده است در جلسه چهارم آبان ماه یکهزار و سیصد و دوازده شمسی تصویب مجلس شورای ملی رسید.

رئیس مجلس شورای ملی - دادگر